

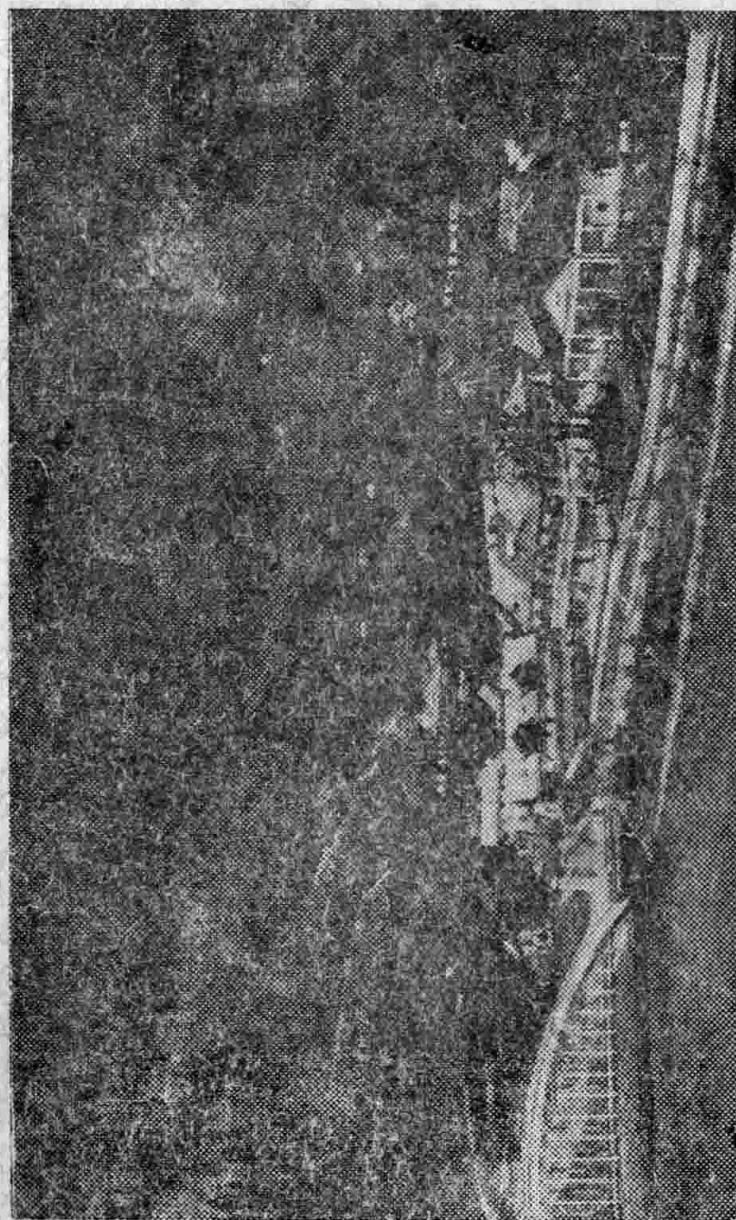
P. 11
34

An. VI, Nr. 3—4

MARTIE-APRILIE, 1940

APOSTOLUL

Revistă literară, științifică și educativă
Apare lunar sub auspiciile Asociației învățătorilor
din Județul Neamț

Comuna Broșteni-Neamț

Redacția : Școala Normală de Învățători — Piatra-Neamț

17.584

Fondatori : C. Luchian, V. Gaboreanu, V. Scripcaru, Eufr. Manoliu, V. Andrei, Alex. Gheorghiu, C. Turcu M. Avadanei, D. Hogeia, T. Macovei, M. Stamate, I. Rafail, I. Stroia.

Comitetul de conducere. I. Radu, V. Țăranu, M. Avadanei, Gr. Vlad, V. Dobrescu, Cl. Dobre, C. T. Pricop, V. Gaboreanu, V. Scripcaru, Eufr. Manoliu, Sim. Purice, C. Turcu, Th. Ursu, Vultur Orendovici, Ioan Iliescu și Neculai Volmer.

Au mai achitat abonamentul pe 1939 : Gr. Hornoiu, V. Ionescu, Căp. D. Gheorghiu, avocat V. Șoarec, Eufr. Săvescu, Alex. Gheorghiu, avocat A. Pralea, Preș. Petre Popescul toți din Piatra-N., I. Sandescu — Broșteni; I. Ostahie, El. Gh. Mancaș, Virginia Gr. Laiu, Maria C. Rotaru, Al. Dabija, I. Popa, Tr. Serpișanu, V. Șopron, Mihai Pleoți și Gh. Năsoi toți din circ. Bârgăuani. I. Bordeianu, G. Catană, C. Bostan, I. Arhire, Nat. Grosu, V. Hizan, Gh. Idiceanu, Al. Săvescu, Gh. Popescu, Al. Ștefănescu, N. Gheorghiasa, I. Asoficăi, Elis. Brânză, Aristița Condurachi, I. Humă, Tat. Macovei, D-ca Pitaru, toți din circ. Bodești. Gh. Broșteanu, Elis. Pușcașu, I. Alexandrescu, Pr. I. Nicolau, Donea Marin, Al. Zavate, Aur. Mancaș, I. Crivăț, P. Alexan, I. Cercelaru, T. Nastasă, El. Vidrașcu, P. Voloc, toți din circ. Borlești. Pavel Pristavu, Ana Manoliu, V. Achiriloaiei, I. Ciucanu, Fil. Balan, Virg. Focșa, N. Anițulesei, Grigore Ioan, Grințescu Eugen, toți din circ. Galu. Eufr. Chelaru, P. Gheorghiu Lucia Mihailescu, Const. Teofănescu, N. Popovici, D-tru Ioniță, I. Rajnețchi, M. Lungu, D-tru Trifan, Pr. M. Gavrilesu, I. Ieremia, Maria Grama, V. Petraru, C. Rusu, I. Cazacu, El. Dăscălescu, V. Dăscălescu, N. Gheorghiu, C. Ciobanu, toți din circ. Girov. Gr. Grigorescu, Pr. M. Coroamă, Aur. Grigorescu, V. Berbece, C. Balan, Laur. Popescu, Alex. Iliescu, C. Popa, I. Avasiloaiei, Gh. Trifan, V. Mitru, C. Reslescu, G. Baltă. G. Gheorghieș, G. Revent, Emil Lăcătușu, toți din circ. Hangu. Gh. Săvinescu, V. Precupanu, Oct. Turcu, Victor Manolescu, Sim. Gârbuleț, Leonte Const., C. Vasiliu, N. Dascalu, D. Amariei, D. Dominte, I. Rățoi, Fl. Munteanu, Gh. Băhneanu, I. Gherasim, Adr. Hizan, toți din Păstrăveni.

(Va urma).

APOSTOLUL

Revistă literară, științifică și educativă

Director: PROF. VICTOR ȚĂRANU

BIBLIOTECA
JUDEȚEANĂ
NEAMȚ
Fond „G.T.K.”

De Ziua Învierii

„Am fost mort și iată trăiesc în vecii vecilor,
și am cheile morții și ale infernului”.

Apocalipsa 1,18.

Creștinătatea întreagă sărbătorește, cu nespusă bucurie și veselie, cea mai strălucită biruință ce a putut vedea vreodată omenirea, biruința asupra morții. Și dacă toate biruințele pământești, repurtate de feluriți regi și împărați, au avut farmecul lor pentru contemporani și au putut mișca neamurile ce erau martore la câștigarea lor, cu toate acestea efectul lor a fost de scurtă durată, amintirea lor trecând în domeniul istoriei.

Numai biruința asupra morții, biruința care simbolizează învingerea raului, prin puterea covârșitoare a binelui, a rămas și va rămâne veșnic vie în mintea și inima atâtor popoare.

Și tot așa, odată cu dispariția farmecului biruințelor pământești, au dispărut și eroii ce le-au repurtat, rămânând posterității numai amintirea numelui și faptelor lor trecătoare. Și așa a dispărut farmecul acelor biruinți, ca și numele celor ce le-au înfăptuit, pentru că lucruri omenești și trecătoare au fost! Nu tot așa însă, stă lucru cu biruința morții prin înviere.

Ea este o biruință ce poartă un alt caracter și e săvârșită nu de un puternic pământesc, ci de cel ce este Regele Regilor, Domnul Domnilor, care zice despre Sine: „Am fost mort și iată trăiesc în vecii vecilor”. Cine este acest mare și atotputernic Rege? Cu toți îl știm, cei ce îi purtăm numele. Este Iisus Hristos și acum e ziua învierii Sale din morți, e ziua învingerii asupra păcatelor noastre și a iadului. Despre acest Rege s’ar putea spune mai mult decât despre toți

regii pământului, căci El este iubirea pentru cei buni și groaza pentru cei răi. El este, dar, spaimă și groază pentru cei răi, pentru dușmanii Săi; bunătate și milostivire pentru cei buni, pentru prietenii Săi. În preajma acestui mare eveniment, este bine să medităm o clipă asupra acestui adevăr folositor nouă tuturor.

Când vorbim de cei răi, trebuie să înțelegem pe cei mai răi dintre cei mai răi, pe începătorul răutății în lume. Aceștia sunt spiritele rele, contra cărora Mântuitorul a luptat în toată viața Sa pămâtească. Sfânta scriptură este plină de exemple ne-numărate de lupta ce Mântuitorul a purtat contra celor răifăcători. De aceea învierea Mântuitorului înseamnă pentru ei nimicirea stăpânirii lor asupra oamenilor. De aceea Ziua Invierii este o zi de groază pentru Satana și oștirea lui din Iad, primii și cei mai aprigi dușmani ai Mântuitorului, adică ai Binelui și ai Adevărului.

Dușmani ai Mântuitorului există nu numai sub pământ, ci pe pământ la vederea oamenilor. Primii dușmani ai Mântuitorului pot fi considerați cei ce străjuiau mormântul Său. Cel ce este stâlpul vieții și al morții se scoală în revărsatul zilei din groapă, spre înfricoșarea celor ce-L păzeau. Când soldații se desmeticesc din frica lor, merg la farisei și cărturari, alți dușmani ai Mântuitorului, cărora le spun cele întâmplate. Iar aceștia temându-se ca nu cumva să afle poporul de învierea Nazarineanului și astfel să creadă în El, dau bani soldaților ca să spună sfruntate neadevăruri. Și unii și alții tănuiesc adevărul învierii. De ce? Pentru că faptul învierii Domnului era spre groaza unora și altora. Și cu toată tănuirea lor, Hristos a înviat și viețuește și va viețui în vecii vecilor.

Deși din acea zi s'au sculat mereu din toate colțurile pământului dușmani ai Mântuitorului, deși de 2000 de ani ei îndreaptă armele lor contra lui Hristos și a Bisericii sale, totuși Mântuitorul a stat și va sta ca învingător al morții. Dulce și armonios sună azi în toată lumea clopotele tuturor bisericilor, iar creștinii se salută cu tradiționalul: Hristos a înviat!

Oare se mai găsesc și astăzi dușmani ai Mântuitorului Hristos? Negreșit că da! Lumea este plină de dușmani ai numelui de creștin; și dușmani ai religiunii creștine se găsesc pretutindenea fie între oameni culți, fie între oameni incuți, fie la orașe, fie la sate. Toți aceștia însă își vor da odată seama de această nechibzuință a lor și acel timp va fi atunci, când le va sosi sfârșitul, când Domnul va apare înaintea lor drept și ne-

părtinitor judecător! Atunci toți vrăjmașii lui Hristos și ai bisericii Sale, toți dușmanii binelui și ai adevărului vor tremura înaintea strălucirii dreptului și înfricoșatului judecător.

Cel ce astăzi a înviat este în același timp bucuria, bunătatea, milostivirea celor buni și drepti! Câtă bucu-

rie n'a produs în sufletul îndurerat al Sf. Fecioare înfățișarea strălucitoare a Mântuitorului imediat după înviere. Câtă plăcere n'a simțit sufletul Fecioarei atunci, când a fost chemată pe nume de divinul Iisus și al Ei prea iubit fiu. Cât de plăcut și mișcător a petrecut Iisus cu ucenicii Săi! El le aduce pace și bucurie neșpusă după învierea Sa. Pretutindenea, deci, Cel înviat răspândește pace, bucurie, plăcere în inimile tuturor celor ce-L iubeau.

Dar, oare, azi, sau schimbat lucrurile ? In interval de 2000 ani, cât s'a scurs dela învierea Mântuitorului, iubirea Lui a pătruns sufletele a mai multe milioane de oameni. Nu există în cer și pe pământ nimeni altul, pentru care să fi bătut inimile mai mult, să se fi făcut atât de multe jertfe ca pentru Mântuitorul Hristos. Dacă am putea privi în inimile oamenilor din toate țările creștine, vom putea vedea că Iisus Hristos, astăzi, ca întotdeauna, este obiectul de iubire al tuturor celor buni, că El aparține inimilor celor mai nobile.

Este o iubire pentru iubire. Inima Mântuitorului a bătut cu putere pentru toți desmoșteniții soartei înainte de patimă și după învierea Sa și n'a încetat de atunci să bată pentru toți cei ce-L caută. Este o datorie sfântă pentru noi ca și inima noastră să bată pentru Cel înviat și iubirea noastră pentru El s'o trecem drept cea mai scumpă moștenire fiilor și urmașilor noștri. Fericite de sute de ori fericite sunt sufletele acelea care-și caută mulțumirea și pacea în a iubi pe Domnul.

Așa dar, astăzi, Cel înviat, fiind spre bucuria celor buni și spre întristarea celor răi, se cade să ne întrebăm și noi în aceste vremuri grele cum stăm față de Mântuitorul Hristos? Aparținem noi prietenilor sau dușmanilor Lui? Voim să fim oameni de omenie, de cuvânt, de cinste, sau voim să intrăm în gunoiul păcatelor sau al fărădelegilor ? Năgărit că cu toții dorim să ne numărăm în ceata prietenilor Lui și să zicem ca Sf. Ambrosie : „Ai nevoie să fii vindecat de o boală, Hristos este medicul; ești bolnav de friguri, El este izvorul răcoritor; te temi de moarte, El este viața; dorești cerul, El este calea; voești să risipești întunericul, El este lumina; cauți mâncarea, El este hrana; gustați și vedeți dar, că bun este Domnul; fericit bărbatul care nădăjduște spre Domnul.

Preot D. Nourescu
Protopop

Satul școlii de altădată

Școala ne pregătește pe compartimente bine diferențiate și rămânem până la sfârșitul vieții cu acest obicei de a privi realitatea împărțind-o convențional în diferite aspecte, după punctul de vedere care ne preocupă la un moment dat.

Dacă asemenea priviri fragmentare sunt absolut necesare operei de cunoaștere, pe baze științifice, apoi tot așa de necesară este și sinteza acestor constatări într'un tot unitar care să formeze părerea noastră despre acest lucru sau ființă, despre acea categorie de lucruri sau ființe. Aceste gânduri mi-au venit în minte totdeauna când am căutat să-mi precizez mie însumi noțiunea pe care o port în conștiința mea despre sat și despre țaran.

Plecat dela țară, așa cum este majoritatea populației orașenești din România, iau contact cu satul și cu țaranii destul de des — pentru a-mi putea da seama cât de puțin îi cunosc. Și cum sunt convins că nu fac o excepție în cauză, mi-am propus să recapitulez aci un întreg trecut, în care s'a pregătit fondul de înțelegere a satului și a țaranilor în conștiința celor care au trecut pragul vârstei de 40 ani.

Școala ne-a deprins să vedem realitatea prin textele citite. Rar a fost cazul să găsec un profesor care să mă facă să privesc și să apreciez după propriile mele puteri.

În satul care mi-a dat primele noțiuni despre scriere și citire, satul îmi era prezentat de poeziile cărților didactice, iar pe țaran trebuia să-l văd după fantezia bardului dela Mircești. Astfel trebuia să ne închipuim că în zilele de Paști :

În sunet de vioare, de cobză și de nai,
Se 'ntoarce hora lină călcând pe verde plai...
Și scrânciobul se 'ntoarce purtând în legănare
Perechi îmbrățișate cu dulce înfocare.

Deși noi fugeam îngroziți de oamenii descompuși de băutură, care se 'ntorceau acasă ducându-și în pumni și înjurături nevasta și copiii.

Sau care dintre noi nu a repetat, cu glas sugrumat de emoție, urcat pe scena improvizată din bănci și scoarțe, poezia muncii țărănești plină de false imagini :

Noroc bun! Pe câmpul neted ies românii cu-a lor pluguri,
Boi plāvani în câte șase trag se opintesc în juguri,
Brațul gol apasă'n coarne; fierul taie brazde lungi,
Ce se'nșiră'n bătătură ca lucioase negre dungii.

Cu a lor pluguri? Care și unde? Atunci când lucea pe moșia marelui proprietar, știam și noi că plugul acela cu fierul care „taie brazde lungi“ nu era al lui; iar când ara cu plugul lui, apoi instrumentul acela arhaic de lemn înnegrit de vreme și care era tras de două mârțoage slabe și deșelate, nu ne satisfăcea imaginația formată de textele repetate în școală.

De dimineața și până seara auzeam prin ogrăzi, pe ulițe și pe ogoare biestemul muncii grele și fără foloase prea mari. La școală însă repetam cu convingere:

Sfântă muncă dela țară, izvor sacru de rodire,
Tu legi omul cu pământul în o dulce înfrățire!
Dar lumina amurgește și plugarii către sat
Hăulind pe lângă juguri, se întorc de la arat.

În acest chip ni s'a format imaginea satului a căruia viață trebuie să fie liniștită, plină de mulțumire, cum ne-o înfățișa într'o noapte de vară poetul țărănimii:

Care cu poveri de muncă
Vin încet și scârțâind;
Turmele s'aud mugind
Și flăcăii vin pe luncă hăulind.

Cu cofița pe'ndelete,
Vin neveste dela râu;
Și cu poala prinsă'n brâu,
Vin cântând în stoluri fete, dela grâu.

Dela gărlă'n pâlcuri dese
Sgomotoși copiii vin;
Satul e de vuet plin,
Fumul alb alene iese, din cămin.

Și am plecat de acasă purtând imaginea acestui sat poetizat. Mulți o poartă poate și astăzi. Prinși în profesii orașenești fără legături cu satul și cu țărani, au uitat tot ceea ce au văzut ei personal și au rămas cu satul lui Alecsandri, cu țărani lui Grigorescu și cu poezia acea fără nume și fără text, pe care ne-o făurim fiecare pentru clipele de uitare.

În aceste condițiuni este o nedreptate să ni se aducă învinuirea că am uitat satul. Adevărul este altul. Nu l-am uitat

Il visăm în clipele de sbucium și luptă la care ne obligă vieața de oraș, dar îl visăm așa cum ni l-a dat școala și nu cum este el în realitate. Satul nostru este un colț de paradis pe care îl dorim fiindcă nu-l putem avea. El nu are nevoie de noi, ci noi avem nevoie de el.

Să-l uităm? Dar cum s'ar putea una ca asta? Il avem mereu în minte, îl visăm și îl dorim.

Intoarcerea pe pământ

Preocuparea de cele sătești a intrat din nou într'un tempo accelerat. Toată lumea se interesează de țăran, de agricultură, de vieața satelor. Se scriu cărți, se fac studii, se întocmesc planuri. Ultimii ani au fost consacrați țăranilor.

Inercând să ne explicăm acest fenomen, am putut ajunge la credința că nu-i vorba de ceva specific țării noastre, ci general. S'a spus chiar că dacă secolul al 19-lea a fost al muncitorilor, apoi sec. XX, care începe mai cu seamă dela războiu, este al țăranilor. Națiunile și-au întors privirea spre leagănul dela care se trag. Țăranii sunt la originea tuturor civilizațiilor. Eroii lui Homer sunt toți țărani. Iar din această pătură își trag și astăzi toate neamurile forțele de înprospătare. Deci nu se putea ca noi Români să nu ne întoarcem privirile spre țăran, după ce decenii în șir am vorbit de burghezii și de orașenii care ne lipseau.

Astfel de întoarceri spre țărani nu sunt izolate în istorie. Ele formează serii ilustrate admirabil de arta plastică. Școala italiană începând cu Caravage Manfredi și marele Michel Angelo ne-a lăsat tablouri cu țărani și vieață țărănească. Murillo a dat expresie copiilor de țăran. În Germania, Albert Dürer și Holbein ne dovedesc aceeași preocupare de țăran, ca și lunga serie de pictori olandezi.

Pictura franceză se întoarce la țăran abea în secolul al 18-lea cu celebrele pasteluri ale lui Vateau, Boucher, Fragonard și alții.

În toiul acestei întoarceri pe pământ, gândul nostru trebuie să fie mereu atent, ca să nu se strecoare din nou imaginea falsă cu care am plecat în vieață. Studiile din ultima vreme înlesnesc o cunoaștere reală și cel puțin o imagine mai aproape de realitate. Punând în paralelă poezia cu realitatea, vom căuta să dăm imaginea actuală a solului și țăranului, așa cum o poate căpăta cineva prin studii și observații personale.

Sufletul țăranului este mai greu de înțeles. El nu poate

fi dat nici prin grafice și nici prin cifre. Pentru orășeni, țăranul a devenit, cum bine observă Pierre Mac Orlan, o ființă fabricată în serie. Asta însă este o greșală. Țăranul este desigur un rod al pământului, dar ca și celelalte roade el se diferențiază prin complexul sentimentelor și al stărilor create de însăși forțele naturale ca și de traiul cu semenii săi.

A cunoaște un țăran înseamnă a cunoaște pe toți și a cunoaște țărănimia nu înseamnă a putea spune că cunoști fiecare țăran.

La noi în țară, satul și țăranul au preocupat din punct de vedere literar, dând naștere unei literaturi, în care ne-a fost prezentat în cel mai perfect stil, liric. A preocupat și din punct de vedere politic, având un socialism țărănesc, un poporanism și un curent țărănist. Insfârșit, în zilele noastre, prin lucrările D-lui Blaga, el a făcut obiect de studii filosofice.

Ne propunem să dăm, în cele ce urmează, elementele materiale absolut necesare unei clare înțelegeri a țărănimii și a satului, pentru a putea încerca să încheptăm o imagine completă corespunzătoare gradului actual de cunoaștere a acestora. Nu vom da nici imaginea țăranului poetizat și nici aceea a țăranului văzut de orășanul care îl cunoaște din spusele prietenilor, ce au afaceri cu țărani. Ne dăm seama de greutate, dar și de datoria de a încerca să o învingem. Aceste elemente sunt date de cifrele care exprimă situația locuinței, a hranei și a sănătății țăranului. Culegând cele mai noi date, vom da mai jos situația țărănimii sub aceste trei aspecte.

Locuința țăranului

Toți cei care poartă o imagine a satului să o cerceteze și să vadă că vor găsi ascunsă undeva departe o vieață patriarhală, în care locuința devine „cămin” cu tot ceea ce se înțelege cald și atrăgător în acest cuvânt.

Scăldate în soarele primăverii și ninse de florile cașilor, sau acoperite de troienii iernii și cu cununa fumului care te face să ghicești căldura vetrei dinăuntru, casele satelor îți apar, în gând, învelite în poezia liniștei, pe care zădarnic o cauți în lumea orașelor.

Deschizând însă o statistică și anume cea mai recentă a oficialității dela noi, află că mai sunt încă 40.485 de familii care locuiesc în bordeie, adică în pământ ca bivoli. Acest fel de adăpost nu mai este cunoscut în țările civilizate, decât de sălbătăciunile care trăiesc pe cont propriu, căci cele din grădinile

zoologice au adăposturi mai bune. Din totalul de 3.078.820 locuințe, recensământul a stabilit că mai sunt :

1.073.304	construite	din	lemn
1.002.556	"	"	pământ
772.594	"	"	cărămidă
189.881	"	"	piatră

Cei care stau în bordeie reprezintă procentul 1.31%

Din aceste locuințe, 624 394 au ferestrele fixe, ceea ce presupune o imposibilitate de aerisire și numai restul de 2.454.424 au ferestre care se pot deschide în acest scop.

Podelele de pe jos sunt întâlnite numai la un număr de : 887.613 locuințe. Celelalte 2.188.207 sunt cu pământ pe jos, adică cu praf și microbi care nu pot fi împiedicați să se prăsească în liniște.

O instalație cât de primitivă de latrine nu au decât un milion patru sute treizeci mii două sute șasezeci și patru, restul de 1.600.000 nu cunosc acest lucru, care este dat în grija câinilor, a porcilor și nu mai știu a cui.

Drept acoperiș, încă 400.000 case învelite cu paie. Oricât ar fi de poetic, rămâne totuși un mijloc primitiv acest acoperiș cu paie.

Intr'o astfel de locuință este tare greu să ne închipuim că se ascund suflete, care ar putea să semneze gânduri așa cum li se atribuie de Gh. Coșbuc în versurile lui :

Eu mi-am făcut un cântec, stând singură'n iatac
Eu mi-am făcut un cântec și n'aș fi vrut să-l fac,

Dar fusul e de vină
Că se'nvârtea mereu
Și ce-mi cânta 'nainte
Cântam pe urmă eu.

În „iatacul“ acesta fără aer și lumină și cu praful de pe jos, nu se pot făuri decât gânduri negre, atunci când foamea și frigurile boalei mai dau răgaz și pentru astfel de lucruri. Să trecem deci la hrană.

Hrana țăranului

„În România nu se moare de foame“. Este și asta una din formule cu care așa ziii „optimiști“, sau câte odată „patrioți“ și „naționaliști“ caută să-ți închidă gura, când încerci să formezi obiecțiuni în ce privește hrana marelui majorității a populației și în special a sătenilor.

Nu se moare de foame este adevărat, dar nici nu se trăiește sătul atât cât cere un organism normal și care trebuie să suporte eforturi fizice, diferențe mari de temperatură și să asigure o procreație care să fie în conformitate cu nădejtile de de viitor ale neamului.

S'au făcut socoteli care au dus la rezultatul că o familie mijlocie, compusă din patru suflete, consumă anual următoarele cantități de alimente :

De pe piață :

2 kgr. zahăr
 30 " , sare
 15 " ulei
 15 " orez
 2 " pește (de cele mai multe ori conservat)
 5 " oțet
 16-20 " carne

Din gospodărie proprie :

50 kgr. făină de grâu
 350 " " " porumb
 2 banițe fasole
 60 kgr. cartofi
 100 verze
 30 kgr. roșii
 300 știuleți de porumb
 60 de ouă (la Paște)

Aceste alimente îi asigură un regim care cuprinde maximum 16 la sută proteine, față de 55 la sută cât conține alimentația muncitorului din alte țări.

Organismul cere însă kaloriile necesare și omul trebuie să și le procure cu orice preț, deoarece „în România nimeni nu moare de foame“. Acest serviciu îl face țăranului cele 17.459 cârciumi dela sate și o bună parte din cele 16.908 cârciumi din orașe, destinate tot lui ca să-și lase banii luați depe muncă sau produse vândute.

În medie, la sate ar fi 8.000 de suflete la o cârciumă, ceea ce n'ar fi mult, dacă nu s'ar compensa cu orașele unde media este numai de 250 suflete la o cârciumă.

Consumul de alcool în România pe anul 1932 s'a ridicat la următoarele cifre :

288.296.405 litri vin
 35.766.531 " bere

36.501.637 gr. dal. țuică
 20.664.172 „ „ rachiu
 8.521.174 „ „ spirt

Cercetările făcute n'au deosebit consumul de sat și oraș, dar se știe că cea mai mare parte și în special alcoolul merge la consumul țărănesc.

În schimb, pentru băutura cea de toate zilele, țăranul nostru stă cât se poate de prost.

Alimentarea cu apă este complect primitivă. Ea se face din următoarele surse :

60.855 izvoare din care 31.855 captate și 28.743 necaptate. Acestea sunt poeticele șuvițe de apă cu noroi, broaște și microbi, din care beau oamenii și animalele la un loc. Apa din aceste izvoare este bună, numai la 2923, restul proastă.

Fântânile pictate de pictori și cântate de poeți, vă amintiți versurile :

Pe cărarea înflorită care duce la fântână,
 În ștergar și în catrința merge sprintena română,

sunt în număr de 910.762, din care însă 109.014 dau o apă proastă.

Tot ca locuri de alimentare cu apă, contează cele 143.548 știubee, benturi, burdufe și alte locuri primitive.

Pentru a ne da seama de grija ce se pune la alimentarea cu apă, vom menționa că s'au făcut în țară următoarele analize :

In Oltenia	1 analiză
In Moldova	29 „
In Dobrogea	3 „
In Muntenia	20 „
In Basarabia	53 „

Asta și la sate și la orașe. În schimb ni s'a recomandat încă din școală că :

Băutura cea mai bună
 Este apa de izvor... etc.

Desigur că da, dar fără microbi și de o calitate bună. Altfel cum vreți să nu se compromită poezia și pe această chestiune ?

Trăind într'o locuință în felul celei arătate mai sus, consumând hrana pe care ați văzut și apa în condițiile expuse acum, să vedem cum se prezintă țăranul sub raportul sănătății sale.

Sănătatea țaranului

La ultimul recensământ, populația s'a cifrat la peste 19 milioane suflete, din care 15.201.000 trăiau la sate. Procentual la țară, locuitorii satelor reprezintă 81 la sută.

Populația este destul de rară pentru a îngădui și a impune chiar o înmulțire. În România trăiesc 63 locuitori pe km. pătrat față de 258 locuitori în Belgia; 219 în Olanda, iar în cealaltă extremă vine Rusia cu 6, 9 pe km. pătrat și Norvegia cu 8, 6 pe km. pătrat.

Creșterea populației este la noi o necesitate națională. Ea însă cere o populație sănătoasă și o grijă deosebită pentru noii născuți.

Se știe că ocupăm locul întâi din punct de vedere al natalității. Vin pe lume peste 650.000 copii, ceea ce înseamnă 35,9 la mie față de populația existentă. Dar cum vin, așa pleacă, deoarece noi stăm și ca mortalitate tot în locul întâi pierzând anual cca. 350.000 suflete, ceea ce înseamnă 21 la mie. Plusul se reduce numai la 14 la mie.

Din născuții anual, 64.666 nu rezistă, fiind născuți prea slabi. Sunt probabil acei pe care poetul i-a văzut, scriind acest minunat vers :

Ea la brâu-i poartă furca și la sân un pruncușor
Cu gurița lui lipită de al laptelui izvor.

Dar sunt o pierdere reală.

Restul morților sunt datorăți cam următoarelor cauze :

- 21.000 tuberculozei
- 36.000 pneumonie și broncho-pneumonii
- 15.000 diaree (sub doi ani)
- 1.000 accidente din facere
- 724 septicemii puerperală
- 136 accidente în timpul facerii

Morți din bătrânețe nu sunt decât 56.794.

Totalul tuberculoșilor identificați era în 1929 de 55.000, din care peste 5 000 între 15-20 ani. Sifiliticii au ajuns la 176.710; iar cazurile de pelagră ating un procent de aproape 3 la mie.

Nu vom continua cu acest tablou sumbru. Este cunoscut astăzi că zorile unor nădejdi de mai bine se arată. În trecut însă, se făcea numai paradă de vorbă. Este suficient să arătăm că la 8 Aprilie 1889, adică acum 50 de ani, ziarele dădeau următoarea informație :

„Cincisprezece ambulanțe medicale pleacă astăzi prin satele din Muntenia și Moldova.

„Deși ele sunt prea puține, tot vor putea duce alinări populației nevoiașe și bolnave a satelor noastre“.

De atunci din timp, în timp, am tot înregistrat asemenea știri. Starea sănătății însă nu s'a îmbunătățit. Sub noul regim, breasla doctorilor va avea aci un câmp mare și va trebui să-și dea tributul de apostolat, pe care nu l-au dat până acum.

Câteva completări

Ar fi incomplet tabloul dacă nu am da câteva cifre, care să ne arate și starea economică.

S'a calculat că minimum pe care ar trebui să-l aibă o gospodărie ar trebui să fie :

O vacă cu lapte ;

1 porc pentru Crăciun ;

10-20 găini

Câteva oi care să meargă în stâna satului ;

2 cai pentru tracțiune ;

Din numărătorile făcute, s'a găsit însă că avem :

250.000 gospodării fără nici o găină ;

1.600.000 gospodării fără niciun porc.

2.000.000 gospodării fără nici o vacă.

Media de teren pe muncitor revine la 1 ha. și 58 arii.

Un țăran lucrează 213 zile pe an.

Știința de carte lasă și impresia unui deficit enorm. Analabeții sunt răspândiți astfel :

72.5 la sută în Basarabia ;

40.70 la sută în Vechiul Regat ;

36.9 la sută în Transilvania.

Așezările administrative au dus la sate nereale. Astfel, satul Custura din Jud. Lăpușna este compus dintr'o singură baracă de vălătuci, în care trăiesc 6 suflete. Surtuchioi din Jud. Caliacra numără 2 clădiri, iar Costieni din Jud. Bacău 3 case și 16 suflete.

Din produsele industriale se folosesc în capitală următoarele cantități :

50 la sută din fierul beton ;

40 la sută din hârtie ;

35 la sută ciment ;

- 30 la sută textile ;
20 la sută din zahăr ;

Aceasta pentru o populație care reprezintă 4% din totalul pe țară. Restul producției merge la orașele de provincie și la sate unde locuște restul de 96 la sută din populație, din care 81 la sută este în sate.

Nu vom trage concluzii și nu vom arăta consecințele. Am voit să facem un tablou, în care cititorul să găsească tot ceea ce îi trebuie spre a înțelege adevărul.

Suntem aproape de zilele iertării celei mari.

Să iertăm și noi trecutul, dar să nu uităm și să înțelegem că a sosit momentul prielnic al unei schimbări și de metodă și de mentalitate. Să curățim izvorul neamului de tot ceea ce îl roade și să-l redăm viitorului, așa cum ni-l impune cea mai elementară grijă de destinele pe care le-am primit dela înaintași.

În fiecare din noi trăiește un plugar și fiecare gândim așa cum îi spunea Dinu Murguleț nepotului său Matei Damian :

„Uite pământul ăsta m'a făcut să asud ; am muncit toată vieața pentru el, de cele mai multe ori fără să mă răsplătească. M'am supărat și l-am blestemat, — dar nu m'aș duce depe el, pentru nimic în lume. Nădăjduesc că tot așa o să faci și tu și că n'o să mai pleci. Aici suntem născuți și eu și maică-ta și părinții noștri și părinții părinților noștri“

Ni se pare câteodată că îl uităm, dar la primul vânt de primejdie ni-l amintim. Pământul și țăranul sunt una. Cine-și iubește neamul îi iubește și pe ei.

Mircea Pienescu

Prof. univ.

Curiozități :

- 1) Veninul de șarpe și albușul de ou cuprind substanțe compuse din aceleași elemente chimice și în aceeași proporție.
- 2) Pentru o jumătate Kg. de miere, albina parcurge 50 de Km.
- 3) Găinile din America dau un venit proprietarilor lor de 80 milioane dolari anual, numai din vânzarea ouălor.
- 4) Agricultorii din Can da cultivă ceapă și usturoi fără miros.
- 5) Cantitatea de sare marină conținută de oceane se cifrează la 12 miliarde șase sute milioane tone.

Rapsodii crepusculare *)

*Apune soarele 'ntr'o doară ;
să plece-ar vrea și-ar vrea să stea,
s'ar ridica a doua oară :
îi råde'n nas o cucuvea...*

*Cu ochi hipnotici, îl privește
— ca flăcări gemene'n amurg —
din când în când, dacă clipește
și galbene efluvii... curg.*

*In prag de poduri... și pe gard,
pisicile filosofează
și... în magnetici ochi, ce ard,
prezent istoric... memorează.*

*Pitite în vreun sarcofag
și bandajate'n clei și smoală,
iar secolii-au trecut șirag,
prezentu-i plin de... oboseală.*

*Un greer chicoti în iarbă,
simțindu-și poate aceeași glumă ;
el... smoala nopții-ar vrea s'o soarbă,
dar răsufierea i se curmă.*

*Și el a fost cândva mai demn,
cu alți nenumărați pygmei ;
dorm în cosciugele de... lemn
Și-acuma ibiși... scarabei.*

*) Din vol. Mozaic sentimental.

*Urmașii se gândesc răsleți :
credințe, datine-au murit,
...și viața curge'n alte vieți,
c'un răs haotic... chinuit.*

*Când plânsul pășării de praaă
cobește noaptea pân'departe,
apocaliptica șaradă,
răstălmăcește marea carte...*

*E cartea morșilor și-a morșii ;
papyrusul e scris nelogic ;
iar zeii antici plâng... „iloții”
apusul... paleontologic.*

Fulger Dan

Sbor peste ape *)

*Pentru sufletul de ademeniri și cerul flămând
Pentru învierile toate ce le-am purtat în gând,
Pentru cântecul nerostit, în aurite năstrape
Inchin ofrandă sborul meu pe ape.*

*Să fie peste zări de-azur
De hulubi albă fluturare
Și pentru de-apururi visatul meu ev pur
crepusculară invitare.*

Ion Moldoveanu

*) Din vol. *Sbor peste ape*.

Un raport al poetului G. Coșbuc despre câteva școli din Județul Neamț

Silindu-ne a păși tot mai sus în viitor, este bine a ne întoarce privirile din când în când și la străduințele din trecut ale oamenilor aleși a neamului nostru.

Cred că cetitorii „Apostolului“ vor lua cunoștință cu plăcere despre raportul din Noemvrie 1902, pe care marele poet G. Coșbuc îl adresează Ministrului Haret, asupra inspecțiilor făcute la câteva școli din Jud. Neamț.

Iată textul autograf al acestui raport :

Duminecă, 18 Noemvrie, am fost în județul Neamțu în satul Rădiu, ca să iau parte la întrunirea cercului cultural. Fiindcă revisorul școlar nu primise telegramele noastre — el era în inspecție prin județ — am căutat să-i dau de urmă prin telefon. Aflând că e la Rădiu, am plecat din Piatra cu trăsura, dar, drumul fiind prea lung, am ajuns târziu în Rădiu, după încheierea ședinței.

Am găsit pe d-l Nicolau, revisorul școlar, în curtea primăriei, vorbind țărănilor. Se trudea să-i convingă despre folosul unei bănci populare în sat. Sătenii însă erau nedumeriți și începură să plece. Am rugat atunci pe primar s'adune oamenii în primărie, ca să le vorbesc și eu — căci eram amorțit de frig și nu puteam vorbi în curte. Le-am lămurit ce sînt băncile populare, am stat de discuție cu ei, răspunzând la nedumeririle și obiecțiunile lor, și astfel, în unire cu d-l revisor, i-am convins și i-am înduplecat. — S'a constituit societatea; am lăsat pe săteni să-i dea înșiși ei un nume. Astfel am pus baza băncii „Tovărășia“ : s'au înscris 52 de săteni cu 147 lei cotisații lunare.

Totodată, făcând cu d-l revisor apel la săteni, i-am convins că le trebuie local de școală. S'au adunat 50 de lei dela săteni; s'au legat sătenii să dea ajutor cu brațele, cu carul, cu ce vor putea, ca să se vadă cu școală. Proprietarul din sat ne-a făgăduit tot lemnul necesar clădirii; primarul, om cu multă trăgere de inimă, ne-a promis că va căuta să agonisească macar vr'o mii de lei pentru școală, din banii comunei, și totodată să

dea și terenul trebuincios din propriul său pământ. Vă alătur, Domnule Administrator, Procesul-verbal ce s'a luat, ca un act comemorativ.

A doua zi, Luni, am asistat dela 9-12¹/₂ la lecțiile divisiilor I-IV la școala, cu un singur învățător, din Măstacăn. Invățătorul Baci, președinte al cercului cultural, e priceput într'ale școlii și destoinic. Un lucru bun am observat aici: copiii cetesc foarte frumos ca întonare adevărată.

După amiazi am cercetat școala din Borlești. Aici am observat două lucruri. Unul, că băieții din divisia I nu știu nimic. Causa este noul orariu. Divisia I vine la școală numai de 4 ori pe săptămână, Luni, Marți, Mercuri și Vineri. Când se întâmplă să fie sărbătoare Vineri, copiii de Mercuri până Luni nu văd școala, și uită tot. Mai adaogă apoi, că nu vin regulat la școală, și poți pricepe ce progres se poate face. Acest lucru l-am observat la toate școlile, și toți învățătorii s'au plâns de acelaș lucru. Al doilea. Invățătorul V. Scorțeanu, de 30 de ani în serviciu, n'aude bine și nu vede aproape de loc. La tablă își vîră capul în mâna copilului, ca să vadă ce scrie. După legea pensilor, are să mai servească 5 ani, și nu știu ce-o să mai facă el atîta vreme cu școala. De altfel, copiii răspundeau bine.

Interesându-mă dac'a pus în aplicare legea obligării învățămîntului și dac'a încasat amenzile pentru necercetarea școlii, am aflat un lucru rău. Amenzile de pe Septembrie nici până astăzi nu s'au încasat din cauza neglijenței percepților. „Copilul când a greșit, atunci trebuie pedepsit“ zice maxima, și tot așa ar trebui să i se facă țăranului. Să-l amendezi în Decembrie pentru păcatele din Septembrie, n'are nici un rost. Aud, că mulți țărani sînt bucuroși să dea amenda, căci cu 2-3 lei și-au „răscumpărat băiatul pe 3 luni“ și vor face și de-aici înainte tot așa, că mai bine dau 3 lei decât să-și trimită copilul la școală.

Luni seara am inspectat cu d-l revisor scriptele, registrele și cassa societății economice „Nădejdea“ din Ruseni, comuna Borlești. Societatea e înființată abia de 8 luni: încasați sînt 2674 lei, și ieșiți din cassă 2599 lei. Restul l-am găsit numerar în cassă. Scriptele le ține învățătorul Gr. Teodorescu. Am făcut atent pe învățător să nu dea bani cu împrumut pentru ori ce capricii și întreprinderi nechibzuite — cum s'a întîmplat la unele bănci, care au ajutat la ruina, nu la progresul împrumutătorilor

— ci numai pentru nevoi mari și pentru întreprinderi de natură curat agrară.

Scriptele se țin după modelul format de revisor în unire cu învățătorii, nu după modelul dat de d-l Dumitrescu Bumbesci. Intr' acest cerc (al Rusenilor) toate comunele au bănci.

Marți la 19 Noembrie am asistat la lecțiile școlii din Roznov. Aici am găsit un cor admirabil pe două voci. Dela Roznov am trecut la școala din Sevinești, un sat mare și românesc curat. După amiazi am vizitat școala, cu 2 învățători, din Zănești.

La toate aceste școli arhiva, hărțile și tablourile și întreg materialul Casei Școlilor e în ordine exemplară — pe semne, de frica revisorului. Școala bună, ca local. Învățământul merge bine, dar partea educativă, mai ales cea patriotică, e aproape nulă. Am insistat mult asupra învățământului istoriei, am îndemnat învățătorii să se învărtească mereu — fie la istorie, fie la cetire, la geografie, și chiar la aritmetică — pe lângă patriotism și Româanism și am făcut însumi lecții de istorie națională în școală, ca să arăt învățătorilor cum poți aduna pe lângă un simbură atâtea cunoștințe de care avem nevoie, pentru ca să ne înțelegem rostul școlii românești. Ar face învățătorii și nu pricep cum. Ei știu, că nu fac bine, cum fac, lăsând pe copii să învețe pe dinafară o bucată de cetire ori o poezie absolut neînțeleasă de școlari și numind acest lucru „învățământul istoriei“. Eu am să-mi pregătesc lecțiile anume și să deschid ochii învățătorilor, nu numai cum trebuie, ci mai ales cum pot să desvolte sentimentele patriotice și să concentreze cunoștințele istorice pentru ca să ai folos de ele.

G. Cașuc

Ministrul Haret scrie următoarea rezoluție cu data de 28 Nov. 1902:

„Noul orar cere ca copiii din orice divizie să vie la școală în toate zilele. Cum se face că la Neamțu li se cere numai de patru ori?“

G. T. Kirileanu

Valoarea mărturiilor **subpământene**

Pe lângă știrile istorice ori lingvistice, mărturiile arheologice sunt tot atât de prețioase pentru luminarea unui trecut și pentru justificarea prezenței permanente a unui popor pe un anumit teritoriu.

La noi, cercetările în acest domeniu, începând dela Odobescu, au sporit considerabil, mai ales în anii din urmă. Preistoria Daciei oglindește urmele unui trai omenesc încă din epoca pietrei cioplite — paleolitic — precum și a unei civilizații impresionante în epoca următoare a pietrei lustruite — neolitic — care culminează spre sfârșitul acestei epoci, la 3000-2000 î. H. cu perioada eneolitică — de aramă și piatră — caracterizată mai cu seamă prin ceramica pictată. Faptul că aceleași caracteristice ale ceramicii pictate și anume ornamentarea geometrică — meandru și spirala ori antropomorfismul redat în statuete de lut sau de os¹⁾, ca și forma asemănătoare a vaselor²⁾ — se întâlnesc pe o sferă care depășește cu mult hotarele actuale ale țării noastre, ne duce la concluzia că pentru timpurile acelea vechi, o delimitare între popoare deosebite nu se poate face decât pe sfere sau zone de civilizație. În cuprinsul zonei care atinge Cracovia la nord, Dunărea vestică (panonică), taie în arc Serbia și atinge Salonicul la sud, Marea Neagră la est și ținutul de peste Bug, se cunosc o mulțime de stațiuni preistorice ce prezintă o unitate de cultură³⁾ uimitoare.

Trăsăturile în formă de meandru sau de spirală nu vor fi fost aplicate numai în ceramică ci și în lemn, acesta fiind și necesar și la îndemână. De altfel, la toate popoarele primitive cele dintâi creștături geometrice s'au făcut și în lemn: linii benzi, spirale, cu deosebirile caracteristice dela popor la popor.

De aceea va trebui să ținem seama și de o civilizație a

1) C. C. Giurescu. Ist. Rom. ed. III, p. 23-24.

2) Xenopol. Ist. Rom. ed. Vlădescu I, 36.

3) Andrieșescu. Contrib. la Dacia înainte de Romani. V: Giurescu op. c. 23-51 și Xenopol, op. c. p. 36.

lemnului în vremuri anumite, cu aceeași unitate de cultură și cu aceleași caracteristice pe care le prezintă și ceramica, deși azi asemenea urme nu le putem avea decât în așezările lacustre.

Săpăturile din ultima vreme au dat de straturi mai vechi de civilizație a ceramicii altfel ornamentate: cu incizii ori caneluri¹⁾ încât cronologic se pare că ceramica ornamentată se prezintă astfel: liniar, în incizii, caneluri, în spirală și în meandru, din care linii s'au putut alcătui și ornamente mixte. Dela simplu la forme mai complexe.

Ornamentarea în caneluri este de reținut, pentru că această formă constituie un argument care se împotrivesc tezei civilizației germanice. Stilul gotic de mai târziu nici nu admite acest fel de ornament.⁽²⁾

De remarcat mai este și faptul că ornamentația face parte integrantă din corpul obiectului, fie a desenului geometric, fie a cromaticei. În mod caracteristic nu se află podoabe aplicate în zona de civilizație amintită.

Pe de altă parte, modelul și felul de ornamentare al vaselor vechi de pământ, de exemplu, se datorește și unui gust specific local, gust transmis peste generații, fie în practica acestui meșteșug — cum ar fi de pildă și anumite vase de lemn: cupe, racle, încondeieri de ouă sau cusături— care prezintă un format și motive aproape identice cu vasele de lut găsite la Vidra (Vlașca) sau cu ceramica de tip București dela Lacul Tei⁽³⁾ ori cu descoperirile dela Neamț⁽⁴⁾, — fie în alegerea și folosirea obiectelor asemănătoare ca tip și ornamentare chiar dacă acestea au fost lucrate de alte mâini, în lut sau în lemn. Această deducție formează de fapt și o problemă a continuității unei civilizații specifice și cu toată rezerva pe care o fac arheologii, n'ar fi lipsită de interes științific cercetarea materialului nostru etnografic cu raportări la materialul arheologic, pentru a observa moștenirea formelor și a gustului, ceea ce constituie *fenomenul trăirii autohtone*. S'ar ajunge astfel la o nouă metodă de cer-

1) Radu Vulpe. Descoperirile arheologice dela Izvoare—Neamț, în Anuarul liceului „Petru Rareș“ pe 1935-36; V: Const. Turcu: Preocupări de cultură regională, Piatra-N. 1939. Bogate relicve din aceste săpături se află la muzeul arheologic din Piatra-Neamț, sistematizate, științific de Pr. C. Matasă, un vrednic și pasionat cercetător în domeniul arheologiei.

2) Larousse: canelure.

3) C. C. Giurescu. Ist. Rom. ed. III p. 23, 26.

4) Pr. C. Matasă. Cercetări din preistoria jud. Neamț: Extras din Bul. Mon. Ist. 1938.

cetare, aceea a recompunerii vechii civilizații băștinașe și cu material dela suprafață — metodă cunoscută de altfel în lingvistică.

Cum într'o sferă de civilizație atât de cuprinzătoare după cum s'a arătat mai sus, cei mai vechi locuitori binecunoscuți au fost Tracii, tot ei au fost și moștenitorii civilizației aceleia străvechi, căreia i-au dat tot mai multă strălucire. Amintirea unor vremuri strălucite a Tracilor și a unora din semințiile lor se oglindește în poemele homerice, în știrile lăsate de istorici, dar mai cu seamă în descoperirile arheologice de dată recentă. Din asemenea mărturii, care nu mai pot fi puse la îndoială, s'a constatat că ramura nordică a Tracilor, cea mai viguroasă, mai răspândită și mai de valoare, era aceea a Geților sau Dacilor care se întindea cu 2000 ani î. H. în cuprinsul nordic al sferei tracice, formând o zonă getică între Bug, Dunărea panonică, izvoarele Nistrului, Munții Balcani și Marea Neagră. Răspândirea Geților se constată și peste aceste limite. Nu putem vorbi însă despre o expansiune a lor, mai cu seamă spre răsăritul step, ci numai de o roire a lor din cauza năvălitorilor, cum a fost, de pildă, în vremea Sciților.

Fiind neamul cel mai de elită între multe alte neamuri ale Tracilor, Geții au fost și factorii cei mai autorizați de afirmare a unei civilizații originale în cuprinsul sferei tracice, putând astfel să întemeieze și ei unitatea de cultură în epoci vechi. De altfel, această unitate era determinată și de mediul geografic, care îndeplinea toate condițiile unităților de viață.

Sunt fenomene sociale care se petrec în timp și prezintă analogii concludente: cultura și civilizația greacă se datorau Ateneenilor, iar eroismul grecesc Spartanilor. Latium a impus limba romană, iar Roma a impus cultura și civilizația latină. La noi, în vremuri mai nouă, fiecare provincie a dat aportul său caracteristic: lingvistic, național, literar etc., ducând la unitatea de limbă, de simțire ori de expresie pentru toți Românii.

Geții au determinat o astfel de unitate în lumea lor tracică, de aceea au și fost în stare mai târziu să se constituie politicește în regate puternice sub Dromichete, Buerebista și Decebal. Trăgeau granițe politice în urma unui lung proces de pregătire sufletească, pentru apărarea zonei lor de civilizație, ceea ce nu au isbutit să facă Tracii de sud.

Considerând sub o singură denumire sfera de civilizație tracică și pentru timpuri mai târzii, aceasta nu poate rămâne hotărâtoare, căci a trebuit să se atingă ulterior, ori să se între-

taie reciproc cu alte sfere de civilizație, fenomen social iarăși inevitabil și nu totdeauna nefericit: la sud Grecii și Ilirii, la nord Germanii, la răsărit Slavii și Sciții iar la apus Celții.

Intinderea Geților în cuprinsul acestei sfere și statornica lor așezare au fost condiționate de sol, adică de mediul geografic, de satisfacerea cerințelor organice și de superioritatea culturii lor; aceste condițiuni au lipsit în mare parte Tracilor de sud, unde se aflau locuri stâncoase, iar Grecii reușiră să-și afirme *ei* cultura lor superioară. Numai împrejurări prea vitrege au silit pe Geți să depășească limitele zonei lor vitale.

Din aceste împletiri de civilizație, urmează să desprindem specificul nostru străbun, pentru a putea evidenția o cultură proprie și a stabili partea de contribuție la vechile culturi, mixte.

În monumentală sa operă, *Getica*, V. Pârvan făcând o determinare a civilizației locale și a culturilor mixte care s'a u succedat, constată perfectă continuitate cu civilizația locală străveche, a bronzului, de exemplu, și cu civilizația vestică a Italiei și a Europei centrale, iar formele getice deși schimbate mai târziu, după anul 300 î. H, sunt totuși o simplă evoluție și completare a vieții locale mai vechi". (*Getica*, 448-9).

Neadmițând influența sudică greco-ilirică, greco-italică, ori greco-scitică pentru Geții din Carpați, V. Pârvan conturează originalitatea și eflorescența protoistoriei getice „în mijlocul formelor de viață protohistorică ale vecinilor". (*Getica*, 453, 479).

„Cu domnia lui Buerebista se începe civilizația getică modernă, care, pe baze vechi getice și cu înrâuriri celtice, grecești și romane, va sta la temeliiile culturii daco-romane. Civilizația getică din epoca a doua și a treia a fierului (La Tène) se va păstra prin populația dela țară — și pe dedesubtul celei romane, spre a da barbarilor de după 270, veniți în Dacia cu o cultură inferioară, primele elemente ale unei civilizații sudice (sudice pentru barbari), nu în formele exclusiv și general romane ci în cele locale daco-romane. Și în acest timp, ceramica, armele, podoabele, locuințele din Dacia până în sec. V d. H. se resimt mereu de vechile forme getice din La Tène III". (*Getica* 482)¹. Mai mult chiar, după cum atât de judicios observă d-l Gh. Brătianu, fiindcă secolul III roman trecea printr'o grozavă criză economică și socială, provocată de războaiele civile mai ales, în mod firesc s'a produs o reacțiune victorioasă a

1) V: V. Pârvan: *Dacia*, Buc. 1937, p. 133.

vechilor civilizații atinse de stăpânirea romană, precum și o renaștere a tradițiilor locale, pornind nu numai dela o epocă preromană, ci chiar din preistorie, fenomen care se constată deopotrivă la Gali, Celți și la Daci. Așa se explică întoarcerea la formele vechi a artei în ceramică sau supraviețuirea tehnicii autohtone din La Tène⁽¹⁾.

„Ceea ce se obișnuiește astăzi a se numi arta epocii năvălirilor sau arta irano-gotică nu este altceva decât o fuziune a preistoriei europene cu orientalismul, care s'au întâlnit dincolo de limes, după ce se vor regăsi, sub efectul marelui crize, înăuntrul granițelor sale“.²⁾

Dacă Dacia a fost în acele îndepărtate vremi „un adăpost de curenți contrarii de civilizație“, totuși caracterul autohton al epocilor a persistat nătâng în timpul penetrației și dominației unei civilizații străine, ori renăscut și înfloritor în timpul crizelor sociale prin care erau nevoiți să treacă vecinii sau stăpânitorii vremelnici.

În primul caz, „Țăranii protoistorici ai Daciei rămăneau într'un fel de perpetuu ev neolitic servindu-se mai departe de piatra dură, silex ori roce eruptive; de os, de corn sau de lemn pentru nevoile gospodăriei lor. Metalul nu-l foloseau decât pentru arme și podoabe, iar dintre uneltele uzuale doar pentru seceri și securi.

De aceea, La Tène se suprapune = în Dacia = de-a-dreptul neoliticului, iar vârsta metalului începe aici în a doua perioadă a fierului (300 î. H. — 50 d. H.) — (Getica p. 393); în al doilea caz, Geții, cu vechea lor zestre, la care s'a adăos bogăția culturală primită mai mult involuntar, își afirmă o renăscută civilizație, mai cu seamă în vremea năvălirilor din răsărit.

În alte părți, din occident mai ales, pe când „locuitorii cetăților își împodobeau locuințele cu chipurile zeilor și eroilor din Olimp și din Capitol, sătenii păstrau încă olăria rustică a timpurilor preromane“³⁾. Așa s'au petrecut lucrurile și pentru Dacia evului mediu.

Bronzul. V. Pârvan confirmă că și epoca bronzului a avut un caracter autohton propriu, deși acest metal nu era prea u-

1) Gh. I. Brătianu. O enigmă și un miracol istoric: poporul român Buc. 1940; pp. 102-103.

2) Gh. I. Brătianu op. c. p. 89.

3) " " " " " 85.

zitat, și dă astfel pentru protoistoria Daciei următoarea împărțire :

Bronz III (1400-1000 î. H.). Bronz IV (1000-700 î. H.) Fier I-Hallstatt (700-300 î.H.) și Fier II—La Tène—(300 î. H.—50 d.H.) stabilind că Dacia trece direct dela Bronz IV în La Tène II, pe când în Bronz III și Fier I se dezvoltă o cultură mixtă greco-gețică și greco-scitică. Mulțimea stațiunilor în Dacia din Bronz IV, indicate de V. Pârvan, arată că această zonă a fost foarte populată în această perioadă, mai ales că tot atunci înfloresc și vârsta aurului în Dacia (Getica, 292 ; 683 ; 715).

Fierul. Deși Dacii cunoșteau meșteșugul fierului, ei nu căutară să-i dea curând o dezvoltare mai însemnată, potrivit firii lor conservatoare și greu adaptabile la forme nouă de civilizație. Faptul că cetățile dace se află tocmai în regiunea minelor de fier din Transilvania, ar fi un indiciu pentru constatarea unei civilizații a fierului, proprii Dacilor, cum socotește Pârvan (Getica, 299), deși aceleași cetăți sunt așezate în același loc din epoca bronzului. Cu venirea Sciților războinici, meșteșugul în fier ia o mai mare dezvoltare, mai ales în ceea ce privește construirea armelor de luptă ; iar ca material civilizator și productiv, fierul a fost adus în Dacia de Celți ; fabricatele de fier, cum ar fi cuiele — de pildă — au început să fie folosite din plin și de populația rurală gețică. (Getica, 296 ; 299).

V. Pârvan documentează pe larg o înrâurire vestică și sud-vestică, a Celților și a Italo-Ilirilor. După influența italo-ilirică se va constitui o nouă artă gețică din prima epocă a fierului (Getica, 312), fenomen cunoscut și pentru epoca bronzului în Dacia.

În analiza descoperirilor arheologice din epoca fierului dacic, V. Pârvan desparte elementele scitice de acelea autohtone și constată că pe valea Mureșului, de exemplu, (Tg. Mureș, Aiud), acolo unde Sciții apar mai numeroși, tocmai acolo fierul (hallstatt-ul) dacic este mai bogat și mai autentic (Getica. 381).

Să nu fie aceasta un rezultat al getizării Sciților, care în urmă s'au numit poate Agatirși ?

Dacă Geții ar fi fost înclinați mai mult spre meșteșugul în fier, altfel s'ar prezenta tehnica autohtonă de mai târziu. Dar, tocmai ca și pentru bronz, ei au continuat să trăiască mai comod în vârsta pietrei, a ceramicei, a osului și lemnului — de atunci și până azi—.

De altfel, silexul și rocele eruptive au format materialul paleolitic pe care îl prelucrau vechii oameni ai locurilor noastre,

construind armele și uneltele lor primitive. În nordul Moldovei, la Cășla-Nedjimova pe Nistru, săpăturile făcute au dat de cremene cioplită (1). În neolitic și în eneolitic a fost o înfloritoare civilizație a ceramicei mai ales — după cum s'a amintit — iar mai târziu, bronzul și fierul nu scapă meșteșugului getic. Dar Geții nu uită niciodată îndeletnicirile lor tradiționale și numai după chipul formelor vechi de civilizație pornesc la înfăptuirea alteia nouă. Iată de ce „*până azi*“ este un fel de a înțelege continuitatea unei civilizații pe același teritoriu, în forme și ornamentații autohtone, oricare au fost prefacerile istorice de mai târziu. Și aceste prefaceri de altfel, care dădeau mai de multe ori un caracter de nesiguranță vremurilor, făceau pe locuitorii băștinași ca, de la un timp, să nu mai pornească la construcții masive în piatră, sau în metal; și nici chiar în lemn.

„În timp ce Apusul la adăpost, sau în orice caz mai ferit, clădea catedrale minunate și palate impunătoare, noi ridicam din bârne și din pământ, pe locul celor arse sau dărâmate, alte biserici modeste și alte bordeie. Era zădarnic să construiești în mare și să faci planuri pe termen lung, a doua zi putea să vină iarăși prăpădul. Carul cu două oiști, gata oricând să pornească pe căile bejăniei, rămâne un simbol elocvent și dureros al împrejurărilor în care trăiau strămoșii. Din acel îndelung răstâmp de nesiguranță, pe care nu l-a putut șterge ultimul secol de relativă liniște și continuitate, vine, se vede, acea tendință spre provizorat, acea greutate de a construi pe termen lung, care se observă încă — din păcate — în societatea noastră (2)“.

Pentru bronzul și fierul dacic, atât cât a putut să ajungă la o dezvoltare autohtonă în complexul de influențe care veneau *trecător* din răsărit ori *metodic* din apus, se observă o „perfectă continuitate a civilizației vechi locale“ (Getica, 446) cu fireștile dispariții ale unor forme proprii și suprapuneri ale celor din urmă; fenomen la care se poate lua în considerare și moda împrumuturilor. Analogii care se petrec de altfel și în lingvistică și în istorie ori în alte domenii din lumea fizico-naturală: retrageri, influențe, transformări și renașteri. În anumite împrejurări se produc și reacțiuni victorioase ale vechilor civilizații, după cum s'a amintit (3), în chip spontan și organic

1) C. C. Giurescu, Ist. Rom. ed. III, p. 17.

2) „ „ „ „ „ „ „ „ 8-9.

1) Cf. Gh. Brătianu. O enigmă... p. 84.

lără să confundăm aceste reacțiuni cu inițativele romantice ale particularilor sau ale oficialității — laudabile uneori.

Forme ale civilizației dintr'o epocă veche se ivesc în epoci ulterioare și în Dacia ca și în alte părți ale lumii.

„Precum în Irlanda ori în Anglia, ornamentația epocii La Tène celtice reappare în miniaturile din secolul VII ori VIII, în Danemarca la sfârșitul secolului X, o piatră cioplită — acea din Jellinge — înconjură chipul rudimentar al lui Hristos, cu motive decorative din vârsta fierului. Precum în Norvegia, străniile chipuri ale unui stil animal foarte vechi se încâlcesc în sculpturile corăbiei dela Oseberg și până sub portalul de lemn al bisericilor din secolul XI, (1)“ tot așa în Dacia, motivul spiralei și al meandrului din ceramică va trece în motivele decorative ale bronzului și apoi ale fierului cum atestă Pârvan (Getica, 465). Astfel, vieța care s'a scurs neîntrerupt pe aceste locuri a păstrat un aspect tradițional, care se întoarce până la neolitic chiar în epoca fierului III (50 d. H.), la sate mai ales (Getica, 469). Tot în această epocă se continuă meșteșugul în lemn și os. Cu toate acestea se poate vorbi de o metalurgie autohtonă în fier, argint și aur; și chiar de o monetărie dacică.

Cu aceste considerații de ordin general, putem afirma că istoria unui popor porcede dela un început de vieță omenească, oricât de primitivă am socoti-o noi, vieță care se continuă pe același pământ.

În ceea ce ne privește pe noi, ne socotim în drept să vorbim de o străveche continuitate a elementului autohton, pornind din epoci preromane; iar adâncurile ne sunt mărturie ce vin să înlătore metodele și principiile după care se alcătuesc ori se ticluesc nenumărate tratate de istorie convențională. Aceste mărturii — recunoaștem — nu pot sta la dispoziția niciunuia dintre vecinii așezați mult mai târziu în jurul nostru, ori infiltrați în vechea masă autohtonă, pentru că ei nu se cuprind în sfera de civilizație cu atât de adânci rădăcini subpământene. Aceștia sunt un rezultat al unor strămutări târzii de neamuri „stârnite din pustiuri“, care au poposit în aceste părți ale lumii și s'au așezat apoi cu sila pe anumite arii de pământ cu populație și civilizații străvechi.

Victor Țăranu
Profesor

Umila autobiografie a lui

Soader J. Ștefan

(Urmare)

Administrația boierească

După ce-am trecut de șapte ani, am început să-mi dau seama mai bine de tot ceea ce se petrece împrejurul meu și astfel am putut să-mi dau seama de teroarea feciorilor boierești. Acești feciori boierești erau niște servitori boierești, având însărcinarea a executa datoriile pe care le aveau țăranii către boier și erau recrutați dintre oamenii cei mai răi și mai cumpliți, care de îndată ce se vedeau în funcție de fecior boieresc, deveneau tigri turbați chiar către rudeniile și frații lor. Căci atunci încă nu era constituție ci putere absolută, astfel că țăranii era tratați mai rău ca animalele. Iar feciorii boierești, care umblau în bande călări, cu biciul pe umăr și vătaful în frunte, erau spaima locuitorilor. De multe ori, acești sbiri, după ce se îmbătau, ca să petreacă, o luau călare pe câmp și maltratau pe cine întâlneau în cale, chiar de-ar fi fost copil ori om bătrân. Astfel, odată feciorul Vasile a Axiniei, fiind beat, întâlnește pe minorul Vasile Șt. Oana și cu toate că minorul nu era impus la muncile agricole prevăzute de regulamentul organic, el îl luă la bătaie. Și l-a bătut așa de rău, încât l-a schilodit de tot, așa că peste câțiva ani a și murit. Iar agresorul a fost pedepsit numai cu o bătaie sdravănă, dată la curte de administrator și cu excludere pentru totdeauna dintre feciorii boierești.

De pe la 1859 începu a figura în capul bandei de feciori boierești un anume Cruceschi, un Neamț tânăr și frumos, care usese adus de administratorul Wolf, care și el era Neamț; iar moșia era a boierului român, Neculai Mile, din Iași.

Acest Cruceschi ținea locul vătavului Gh. Savin la executări și era cu mult mai crud și mai sălbatic. Il vedeai aproape în fiecare zi în fruntea unei bande de 5-6 călăreți, trecând în goana cailor, care parcă sburau și oprindu-se deodată, ca prin farmec, la casa celui pe care avea gândul să-l schingiuiască.

Intr'o clipă descălecau cu toții de pe cai și tăbărau ca pă-

sărilor de pradă pe nenorocitul țaran. Se părea atunci că toată puterea iadului era cu dânșii și nici prin vis nu ți-ar fi trecut că va veni vreodată sfârșitul acestei puteri infernale, căreia parcă nici Dumnezeu n'avea ce-i face.

Dar Dumnezeu, care îndelung rabdă și curând răsplătește, s'a îndurat de suferințele norodului Său și prin domnitorul sfânt, Al. I. Cuza, a făcut ca acești călai să fie înlăturați prin legea rurală din 1864. Și îndată după aceea, praful și pulberea s'a ales de toți acești sbiri. Astfel, cel mai cumplit dintre ei — Gh. Simionică — a căzut prada nebuniei, care îl făcea să-și rupă carnea de pe corp; iar Gh. Simion a Nechitei cade bolnav și un duh rău îl zdrobește, de-i rămâne seacă o mână și un picior. Și trăi mai multă vreme așa schilod, disprețuit și de copii.

Iar tânărul Cruceschi n'a scăpat nici el de urgia lui Dumnezeu. Căci trimițând administratorul Wolf pe feciorul boieresc Ion David Olteanu la Iași, să ducă o mare sumă de bani stăpânului său N. Mile, numitul Cruceschi s'a luat călare pe urmele lui, cu gând de a-l asasina și a-i lua banii.

Dar negăsind loc prielnic, își urmări victima până la Pașcani, unde, ajungându-l, îi spuse să se întoarcă cu banii înapoi, că stăpânul N. Mile a venit la Crăcăoani, prin Roman.

Feciorul, nebănuind nimic din infernalul plan al lui Cruceschi s'a întors. Și pe când treceau prin codrul Siretului, Cruceschi, pe la spate, descarcă un foc de pistol cu alice în capul lui Ion David. Dar având căciulă groasă pe cap, n'a fost lovit mortal. Și dându-și el seama de pericol, a luat-o la goană în galopul calului. Cruceschi gonea și el în urma lui, dar nu l-a putut ajunge până la pod la Moldova, unde erau mai mulți cărăuși.

Aici Cruceschi începu să se desvinovățească spunând că a lovit din greșală peste trăgaci. Bine, fie așa. Dar atunci de ce a întors pe fecior cu banii în apoi? Căci stăpânul nu venise la Crăcăoani cum spusese el. Prin aceasta, făcându-se dovada vinovăției lui, a fost dat judecății și n'a mai auzit nimeni, nici până azi, de numele lui.

Călătoria la Jidești

În vara lui 1860, prin Iulie, lelica Anița era dusă la secere, la boieresc, pe moșia Jidești, iar bădica Gheorghe rămăsese acasă, urmând să se ducă mai târziu cu căruța cu boii, să aducă cereale la velniță la Crăcăoani, după datoria ce o avea prin Regulamentul Organic. Și neavând ce face, glumește el odată către mine, că are să mă ia și pe mine, când va pleca.

Eu am luat gluma'n serios. Așa că'ntr'o sâmbătă dimineața, când bădica se pregătea de plecare, eu eram în picioare gata de drum și nu m'am lăsat, deși bunica nu voia deloc să mă lase. Văzând, el bădica, atâta stăruință din partea mea, n'a mai avut ce face, ci m'a luat în căruță și pe-aici ți-i drumul!

Vai, cu câtă bucurie și curiozitate priveam tot ceea ce se desfășura înaintea ochilor mei!

Căci la etatea aceasta de 8 ani și 5 luni, pe care o aveam atunci, tot ce vedeam erau lucruri noi pentru mine. De multe ori săream din căruță și mergeam pe jos, alergând înapoi și'n colo, pentruca să cercetez mai de-aproape cele ce vedeam.

Când am ajuns aproape de Verșești, pe unde trecea drumul cel vechiu al Romanului, am văzut pentru prima oară stâlpii telegrafului și nu mă mai săturam privind sârmele și paharele verzi de care erau legate. Și pentrucă credința poporului pe atunci era că telegraful e drumul dracului, mereu mă uitam când la pahare, când la sârmă, să văd n'oiu vedea vreun drac?

Nu l-am văzut nici pe sârmă, nici pe pahare, dar era să dau de el oleacă mai încolo. Căci, când am ajuns la pârău Jideștilor, mi-a arătat bădica o coastă plină de oameni și de femei care secerau și mi-a zis:

— Iacătă, acolo seceră lelică-ta Anița.

Eu atunci am și sărit din căruță și pe coastă, la deal!

Dar cum fugeam pe coastă, la deal, dau de niște fete și băitani care secerau și care, când mă văd, mă întrebă:

— Al cui ești tu, măi?

— A lui Ion Gavril — răspund eu — (adică a moșului).

— Aha, ești Țap dela Ghindăoani atunci? Căci așa eram porecliți noi Ghindăoanii — Pe el, măi!

Și odată se fac că se reped că toții după mine — Eu nu mai stau pe gânduri și-o iau la vale de-mi scăpărau picioarele. Ei numai s'au făcut că fug; dar un drac de câine, pe care nu-l văzusem până atunci, văzându-mă că fug, s'a luat după mine cu limba scoasă. Și dacă n'ar fi auzit bădica țipetele mele și n'ar fi ieșit înaintea câinelui, nu știu zău ce s'ar fi ales de ismănuțele mele cele noi nouțe! Și iaca așa! Eram să dau de dracul, tocmai acolo unde nu mă așteptam! Am scăpat însă ieftin, așa că nu m'am ales decât cu o spaimă șdravănă. Mi-a trecut însă îndată și spaima, căci deoparte și alta a drumului erau pline lanurile de bărbați și femei, flăcăi și fete, care prin glume, strigăte, cântece și râsete pline de veselie, prefăcuseră toată întinderea aceea nemărginită într'un adevărat raiu, în care

ingerii erau chiar ei secerătorii cei harnici și plini de veselie.

Cioban la miei

În vara anului 1861, având moșul vreo câteva miei, s'a gândit să mă tocmească pe mine cioban fără simbrie. Și fiindcă avea și Vasile Andrei vreo câțiva, am făcut o singură turmă, care număra 13 miei și-o oaie stearpă! Și la turma aceasta grozavă erau doi ciobani, căci V. Andrei, odată cu oile, a dat și pe băiatul său Ion, care, ce-i drept, era mai mic decât mine, dar bun de hârjoană și drăcii. Așa că noi ne țineam mai mult de năzbâtii, iar mieii umblau mai mult de capul lor, prin ogoarele și sămănăturile oamenilor. Cu chipul acesta ovăzul lui D-tru Negru și fasolele lui Vasile Leonte au fost păscute aproape de tot de turma noastră. Dar aceste isprăvi, cu toate că eram ciobani fără simbrie — nu puteau să rămână neplătite. Și plata venea când nici nu ne așteptam. Astfel într'o zi, ce ne vine nouă în minte? Ne punem sumanele în cap și începem a ne tăvăli prin ovăsul lui D. Negru de-l facem una cu pământul. Dar tocmai pe când eram noi mai veseli, hop de după un dâmb și Vasile Andrei. Eu fiind mai mare și mai iute de picior, am scăpat cu față curată, dar bietul Ion a luat o chelfăneală, de-ți venea să-i plângi de milă.

Dar vorba cântecului: „Chele ră și răpănoasă, ori o bate ori o lasă“! Așa și noi: Cu toată calcavura ce-o mâncase Ionică, nu ne-am învățat minte să ne cumișim și să avem grijă de miei, ci de adoua zi am și început drăciile noastre. Astfel nu mult după cea dintâi întâmplare, ne jucam în voie pe vale iar mieii, tot în voie, pășteau fasolele de pe ogorul Mariei lui Costache Ifrim. Într'un târziu s'a dus Ion să-i întoarcă. Dar el nu se grăbea de loc, ci mergea alene prin păpușoi și mă tot striga pe mine să-mi spuie ceva.

Eu însă înghețasem aproape, căci văzusem pe Vasile Andrei venind tupiluș prin păpușoiu și având în mână un hahău mai mare decât el. Și deodată se aruncă fără veste, ca un vultur, în spatele băiatului și începe să-l bată fără nicio milă, ca pe un tâlhar. Eu, auzind cum îi huiă spinarea de lovituri, m'am îngrozit așa de tare, încât fugeam la deal mai dihai decât un iepure și nu m'am oprit decât în vârful Osoiului, unde am stat până noaptea. Dar n'a scăpat numai cu aceasta bietul Ionică, el a mai luat și după aceea câteva scărmaneli. Eu, în toată vara n'am luat însă decât o bătaie, de la bunica. Dar aceea a făcut cât toate ale lui, căci bunica, dacă era vorba de bună, nu

mai găseai alta ca dânsa. Dar pentrucă se temea să nu se a-leagă din mine un rău, când făceam câte una mai boacăină mă bătea crunt cu nuiua care, zicea, că aceea e nașa mea. No-rocul ei însă că mă bătea numai atunci când făceam câte una mai gogonată, căci altfel, dac'ar fi stat să mă bată pentru toate abaterile mele, nici mâncare n'ar mai fi avut timp să facă.

Căci, în vara asta mai ales, cu tot renumele de sfânt ce-mi ieșise — am făcut o stamboală de pozne, din care voiu povesti câteva din cele mai deochiate.

Avea Ionel Dârloman, din Bălțătești, un cârd de capre și vreo zece iezi. Iar țapuşorii cei mai sburătăciți veneau până în fața casei noastre. Și noi — eu cu Ion a lui Vasile Andrei, îi prindeam și-i băteam cu nuiua până ce ni se ura. Aceasta n'o făceam din răutate, ci pentrucă ne era drag cum țipau iezișorii, când îi loveam cu nuiua. Și i-am bătut noi așa mult timp, până ce într'o zi prinde bunica de veste și-mi întoarce o sfântă de bătaie, că a făcut cât bătăile tuturor iezielor pe care îi bătusem eu. Mai mult încă. M'a amenințat că mă va spune lui Ionel Dârloman, care era un om foarte furios și rău, așa că vreun an de zile, de câte ori mă duceam la slatină — care era chiar lângă grădina lui — mi se tăiau picioarele de frică. Nu mult după aceea, într'o zi de Iulie, după ce scot mieii în țarină, mă duc în ogradă la Ștefan Th. Aftanase, care era dus în jos la boieresc, cu toți ai casei, așa că ograda și casa erau pustii. Mă uit în casă pe ferești, mă uit prin ogradă și neavând ce strica, ca să nu ies din ogradă fără să fac vreo pozună, am desfăcut prispele, care erau de lătunoi, am aruncat scândurile în toate părțile prin ogradă și-am năruit țărna din prispe, cu picioarele.

Și după ce sfârșesc eu trebușoara asta, m'a prins o frică grozavă, așa că n'am mai ieșit pe poartă pe unde intrasem, ci pe din dosul casei, peste gardul acoperit și greu de sărit și-am luat-o tupiluș prin păpușoi, căci, de, eram și eu oleacă de tâlhar acum.

După vreo două săptămâni, în dimineața de 14 August, când trec cu mieii pe la poarta lui Ștefan Th. Aftanase, îl văd că iese din pârâu și vine spre mine cu vorbe blânde și frumoase. Eu, ca cel ce mă simțeam cu musca pe căciulă, înțeleg despre ce-i vorba și încep a mă da înapoi. Dar atunci, văd că iese socrul lui — Th. Andrei — care era și cam beat și o ia la fugă după mine, de clefătea glodul ce se făcuse din ploaia din noaptea trecută. Eu, văzând primejdia, sar ca gândul peste gard și pe de departe, prin grădini, ies înaintea mieilor. Am scăpat cu fața curată deocamdată; dar eram așa de înfricoșat, întocmai ca un criminal urmărit pentru crima lui. Și din vârful dealului, ascultam cu inima cât un purice, cum se sfădea Th. Andrei și Ștefan Aftanase, cu moșul meu. Am văzut mai pe urmă cum a adus Ștefan Aftanase pe nevasta lui Gh. Ciudin, care spunea că m'a văzut când am stricat prispele. Când am văzut eu una ca asta, nu mai putea de frică, dar și de ciudă, căci eu credeam că nu mă văzuse nimeni. (Va urma)

Semnificația înălțării **Pavilionului Național**

„Vieța străjerească își așează cea dintâiu piatră de temelie, prin solemnitatea ridicării Pavilionului Național. Sub aripa tricoloră înălțată pe vârf de catarg, se vor desfășura de acum încolo toate probele vredniciei străjerești“. (T. Gh. Sidorovici, Brazdă nouă).

Steagul, de-a-lungul veacurilor, pentru toate popoarele, a fost un simbol și o realitate.

Un simbol, în sensul puternic, dinamic al cuvântului. Se vorbește în filosofie despre spiritualizarea materiei, prin „alipirea de înfățișerile acesteia (materii), a sguuirilor adânci ale ființei noastre“. Drapelul, pentru noi, este sufletul nostru ca țară și neam. A renunța cât de puțin la semnificația aceasta, drapelul ar deveni o simplă materie, iar noi ne-am deprinde cu desfacerile din vieța țării, ai căreia fii suntem, fără nicio muștrare de conștiință.

Spiritualizarea aceasta trebuie înțeleasă în sensul ei salvator. Nu spiritualizarea individuală, legătura sufletească de lucrurile mele personale, căci aceasta este efemeră; nu spiritualizarea universală, uitarea realității naționale pentru universal, căci aceasta este redusă și fără temei.

— „Spiritualizarea durabilă și întinsă, care despoaie materia de brutalitatea ei rezistentă și nimic zicătoare, și o topește în valurile sufletești, — a acelei vieți pe care în stare pură, n'o trăesc decât îngerii Cerului și Dumnezeuul lumii — singura spiritualizare de această natură este cea națională“ (I. Petrovici, Cercetări filosofice. ed. II. 1926).

Această spiritualizare sănătoasă, fără a o limita numai la înălțatoarele clipe ale ridicării Pavilionului Național, trebuie să o lăsăm a ne încărca sufletul, în mod permanent, cu marile emoții, ca de aci, mai departe, fiecare să putem fi regeneratoare nepuizabile de vieță curat românească pe întregul cuprins al țării noastre scumpe.

Steagul a fost și rămâne o realitate, prin însăși semnificația sa. Pavilionul acesta nu reprezintă o idee abstractă; el reprezintă cea mai puternică realitate pentru noi toți: Țara în care trăim, în care ne simțim bine și de care suntem legați prin atâtea și atâtea jertfe, prin atâtea și atâtea rânduri de oameni, fii naturali ai acestui pământ întărit prin oasele lor, fii ai cerului nostru albastru apropiat de noi prin sufletul lor.

Steagul acesta, care la neamurile dinaintea epocii creștine reprezenta puterea zeilor sau a diferitelor forțe din natură și lumea animalelor, prin creștinism își capătă întreaga sa sfințenie în spiritualizarea ce i s'a dat.

În acest sens, după cum în perioada de martirism a lumii creștine, fiecare își ridică ochii către steagul cu chipul Sfântului luat drept ocrotitor și stăpânit de Sf. Cruce, pleca la luptă cu credința puternică că „in hoc signo vinces“, ceea ce însemna că unirea tuturor de aceeași lege în jurul steagului acelei legi, nu putea fi decât tărie, victorie, glorie, tot așa și în epoca de eroism creștin a țărilor românești, țineau piept urgiilor dușmane, strâns încheigate în jurul sfintelor steaguri cu aceleași chipuri de sfinți pe ele, oștile cele neînvinse ale atâtor Basarabi și Mușatini, „dătători de legi și datini“.

Subt înrăurirea vremii, popoarele ridicându-se în spre conturări de țări trainice, fiecare neam a început a se distinge prin culorile drapelului, ieșite din specificul național. Așa la noi, în urma păcii dela Adrianopole, deci după 1830, Moldova apare cu steagul ei, galben și roșu, iar în Muntenia, având culorile galben și albastru.

În 1843, pentru primă oară apare drapelul nostru de astăzi, roșu, galben și albastru, ieșit din cele două drapele românești, purtat de Câmpineanu în fruntea societății naționaliste, care cerea unirea Ardealului, Munteniei și Moldovei într'o singură țară. În fața lumii, acest drapel apare în 1848, la Paris, purtat de tineretul universitar de acolo.

Dar purtarea acestui drapel era semnul revoluției. Toți cei din țările românești de sub stăpâniri străine, care îndrăzneau să poarte acest tricolor, erau amarnic pedepsiți.

Tocmai în 1863, după unirea Principatelor Române, Domnitorul Alexandru Ioan Cuza a decretat ca oficial drapelul acesta, care avea apoi să fie purtat de bravii ostași ai Regelui Carol I în crâncenul războiu pentru independența României, de eroii Regelui Ferdinand I în luptele crâncene din războiul pentru întregirea neamului, iar astăzi de toată țara cea nouă, mare și tare a Marelui Rege Carol II, pe drumul eternei noastre consolidări.

Astăzi, semnificația steagului nostru s'a lărgit pe măsura realității ce-o reprezintă și care este țara celor 20 milioane de locuitori.

Drapelul acesta simbolizează pentru noi toți: Credința noastră străbună, Patria, Tronul, Regele.

Pe acest drapel depun ostașii jurământul de credință că vor ști să apere tot ceea ce reprezintă el; pe același drapel depun jurământul comandantii străjeri, că vor ști să fie adevărații străjeri ai neamului, ai țării.

Acest drapel este purtat cu tot onorul; este salutat de întreg poporul.

Sub faldurile lui se trăiește astăzi adevărata viață, în duhul cel nou, de ordine, disciplină, armonie, muncă pentru binele obștesc, lepădarea de tot ce este egoist și putred în sufletul nostru, pentru dragostea de credință, pentru Țară și Rege.

Sub stăpânirea falnicului nostru tricolor, se duce pe întinsul țării viața cea sănătoasă de înțelegere și roditoare frățietate între fiii curați ai neamului nostru și fiii străini ca origine, dar fii buni ai aceleiași țări, cimentându-se astfel blocul de neclintit al țării românești.

Munca dusă sub falfăirile mândrului nostru drapel are o singură călăuză, o singură lumină ce ne proiectează calea și mai mult în viitor: Marele nostru Străjer, Marele nostru Rege, iar alături Măria Sa Mihai, Marele Voievod de Alba Iulia.

Un singur ideal: fortificarea neamului românesc, închegarea scumpei noastre țări într'o cetate creștinească inexpugnabilă.

În această credință temeinică, vină peste noi furtuni, vină nouri grei, noi toți strâns uniți în jurul acestui scump simbol al țării noastre, vom ști să învingem.

Prin ridicarea Pavilionului Național, în sufletul fiecăruia, în adâncul cunoștinței noastre se sguduie un resort. Este resortul conștiinței naționale, este glasul de veci al neamului, al țării, care ne chiamă mereu pe drumul firii noastre: Dumnezeu, Națiune, Rege.

Regele nostru este singurul și marele nostru conducător pe drumurile mari ale istoriei naționale.

Astăzi, când prin ridicarea Pavilionului Național, noi vedem cele trei culori trecând dincolo de catarg, peste munții cei înzăpezii, peste tot pământul românesc, îmbrățișând întreaga țară și aprinzând inimile întregului popor în văpăile aceleiași mari credințe, Patria, gândurile noastre își iau sborul liber, și drept omagiu de devotament depus la treptele Tronului, trimit tuturor bucuria și căldura unei curate urări:

Trăiască Marele nostru Străjer, Majestatea Sa Regele Carol II.
Trăiască Straja Țării.

N. Vlădulescu

Comand. Centrului Sf. Gheorghe

Regiunea și importanța ei educative

Se vorbește astăzi tot mai des de principiul localismului educativ. Ca principiu e vechiu, ca nume și metodă e însă nou. De abea de curând a fost introdus în programele analitice ale școlilor noastre și n'am putea spune că a trecut de faza experiențelor educative.

Orizontul local, locul deci în care se naște și crește viitorul membru al societății omenești, a căpătat în pedagogie și un rost educativ. Rostul acesta, fără îndoială îl are natura de multă vreme, dar iarăși mai mult ca totdeauna cadrul natural e chemat astăzi să ia parte la formarea sufletească a elevului, la formarea individualității lui, cum se spune în chip obișnuit.

Fără a fi un specialist în materie, vom observa că acest cuvânt „individualitate“ nu mai poate avea același înțeles ca altădată.

Individualismul, curentul ideologic care a stăpânit aproape un secol și jumătate politica, economia, morala, educația își trăiește sub ochii noștri ultimele zile.

Pretutindeni aproape, individualismul se pregătește de ducă, luând cu el o epocă romantică în care fiecare profesor se visa un Rousseau, după cum fiecare elev trebuia să fie un Emil.

După socotința nu prea veche, elevul era dus de mână în mijlocul naturii să se regăsească pe sine, începând cu căutarea drumului spre propriul său adăpost.

Apelul la natură era mai degrabă un protest contra societății omenești copleșită de rele și o evadare din cătușele ei.

În desișul pădurii sau pe înălțimile muntoase, omulețul trebuia să se simtă cât mai singur, cât mai rupt din mediul social, căci numai astfel crescut, neatins de mărul stricat al omenirii înrăite, virtuțile i se desvoltau nestingherite și viitorul om se putea păstra bun, după rețeta secolului XVIII.

Metoda aceasta de educație s'a dovedit însă fragilă, cu toată autoritatea de care se bucură încă geniala operă a lui Rousseau.

Omul n'a ieșit mai bun din această rupere din gloată, ci mai egoist. Iubirea de sine n'a dat peste margini ca o oală cu lapte în clocot, să inunde cu dragoste lumea, cum socotea marele maestru al pedagogiei moderne.

Deprins să trăiască deoparte, să se vadă numai pe el, individul va căuta să stea deoparte și mai târziu, când, acum gata format, va lipsi dela marile chemări sociale ale vremii lui.

Dacă scopul educației a oscilat până astăzi între pregătirea pentru profesiune și educația pentru educație a unui copil „scop în sine“, produsul școlii a fost în deobște același.

Nu putem ascunde faptul că școala de ieri ne-a dat un intelectual care a absentat dela datorie, oricând comunitatea românească a făcut apel la sacrificiul lui.

Scopul suprem al educației nu poate fi binele propriu ci binele tuturor. Iar binele tuturor înseamnă în primul rând pentru noi binele comunității românești. Această comunitate e organismul viu care cuprinde rosturile vieții membrilor ei și care înlesnește acestora desăvârșirea virtuților și aptitudinilor, organe sănătoase ale unui trup sănătos.

Se mai poate vorbi acum de un pericol al oprimării și înăbușirii individului de către colectivitate? Hotărît, nu.

Căci trupul națiunii nu-și poate vătăma mădularele fără pedeapsa suferinței întregului organism. La rândul lor, nici mădularele nu pot să se răzvrătească contra trupului și să-i vrea pieirea, ca în cunoscutul apolog al lui Menenius Agrippa. Spiritului singularist și egoist de ieri i se face loc avântului altruist și solidarist de astăzi.

Aceasta e chemarea vremii și școala românească a înțeles să răspundă din plin acestei chemări. Instituția străjeriei dela noi și cele similare de aiurea au răsărit din această trebuință nouă de a da un rost individului, adică de a-l crește și a-l încadra în această „unitate diversă“, care e națiunea.

Dacă această națiune e un organism viu și rodnic, pământul locuit de ea, teritoriul național, nu mai este justificat numai de existența unui „contract“, fie el și „social“.

Purtând în mormintele știute sau neștiute oasele strămoșilor sau pulberea lor, pământul reflectează alături de rodul mlnunat și nevăzut al puterii dumnezeiești, strădania lungului șlr de generații care înseamnă tocmai această națiune trecută, prezentă și viitoare.

De aceea simțim, fără să ne putem lămuri cauza, această legătură puternică de pământ, de colțul natal al pă-

mântului. Numai hoardele nomade nu simt ceea ce Românul exprimă prin cuvântul „dor“.

A te smulge din această sfântă legătură, ar fi faptă de renegat sau de trădător, sau mai degrabă ar însemna moarte sufletească, căci din acest pământ ca un alt mitic Anteu, individul își trage puterea lui de luptă.

„Omul, spune un învățat francez (Charles Maurras), nu este mare lucru în ordinea politică sau civilă, el nu izbutește în nimic acolo fără ajutorul grupului său. Din familie, din țara de moșie, din meserie, din sat sau din oraș, din provincie, din sindicatele federate și confederate îi vine tăria puterii sale de rezistență“.

La temelia sufletului său, spiritul *regiunii* natale ca și îngerul cel bun, îi va sta de pază, îndreptându-i pornirile, sprîjinindu-i alunecările și lămurindu-i împlinirile.

* * *

Dar ce este regiunea? Termenul acesta ne amintește de altele: ținut, județ, provincie și țară. Să încercăm să lămurim aceste numiri pentru a înțelege mai bine pe cel dintâiu.

Ținut, în înțelesul vechiu românesc, era diviziunea administrativă moldovenească, după cum județ era corespondentul muntenesc al aceleiași noțiuni. Se spunea ținutul Neamț și se înțelegea prin aceasta patrulaterul administrativ, în hotare mai mari ca ale județului Neamț de astăzi, cărmuit de cei 2 pârcălabi trăitori în Târgul Neamț. După 1866, numirea de județ se întinde în amândouă principatele.

Țară nu e o noțiune numai cu înțeles de stat, a alcătuirilor politice de acest fel. În acest înțeles se spunea: Țara Moldovei, Țara Românească.

Țară se spunea însă odinioară și se mai spune și astăzi încă, acelor unități geografice și etnice care se întâlnesc pe suprafețe destul de restrânse, pretutindeni, dar mai ales în depresiunile intra — și subcarpatice românești. Așa întâlnim țara Bârsei, a Oltului, a Hațegului, a Vrancei ș. a.

Sunt, după fericita exprimare a unui bun cunoscător al lor, „unități de viață de origine străveche, în care sistemul muncii, organizarea comunității, obiceiurile, spiritul, chipul fizic românesc s'au plămădit în forme deosebite“. Conștiința acestor deosebiri trăiește în popor cu întregul simț al diversității și al relativității lucrurilor românești și omenești. Unitățile acestea geografice și etnice au originea în alcătuirile politice românești din evul mediu.

După trecerea puhoifului năvălitor, Românii încep a se organiza pe bază de mici autonomii locale. Cele mai mici erau cnezatele sau județele, cele mai mari voivodatele sau „țările“ ne spune I. Conea în a sa „Țara Loviștei“.

Sau sunt niște mici „romanii“ cum le numește prof. Iorga, din unirea cărora au răsărit principatele sau provinciile. Inglobate în noile alcăturii politice, „țările“ au rămas la rolul mai modest dar mai trainic de centre de viață etnică și geografică. Unele au ajuns diviziuni administrative; altele, puține e drept, s'au șters pe încetul din amintirea băștinașilor. E cazul „Câmpului lui Dragoș“ dinspre Tazlăul Neamțului, a căruia amintire doar documentele o mai păstrează.

Provinciile s'au desvoltat teritorial și au evoluat sufletește deseori în climate politice deosebite, fără însă a contrasta prea mult în manifestările lor de viață. Prin transhumanță, prin emigrări dintr'o provincie în alta, prin războaie chiar, contactul și schimburile au fost neconținute și astfel unitatea spirituală, lingvistică și etnică, asigurată.

În lumea aceasta patriarhală, de producție economică redusă, de plugărime puțină, cu o agricultură fără trebuință de spor, cu păstori care cutreerău cu turmele numeroase, pendular, munții, dealurile și șesurile, alte diferențieri de cât acelea pe care ni le-a dat epoca formării neamului și statelor românești, nu apar.

Aceste diferențieri vor răsări mai târziu, când, după 1829 prin pacea dela Adrianopol, porțile țărilor noastre se deschid, puterile producției agricole cresc scurtând drumul turmelor oprite de semănături, adâncurile pământului încep a fi sfredelite în căutarea bogățiilor, iar coșurile fabricilor se înmulțesc tot mai mult.

Lemnul pădurilor, podgoriile, livezile, sarea și petrolul dealurilor, holdele câmpurilor și peștele bălților dau imaginea buchetului de nouă mană a pământului românesc.

Felurimea producției economice nu ne dă numai măsura întezirii muncii, dar ne arată că pe întinsul acestui pământ românesc, au ieșit la iveală fășii de viață nouă. Acestea sunt *regiunile*: ale munților, depresiunilor, dealurilor, șesurilor, lunclor și bălților.

Izvoare de producție deosebite, ele întregesc economicește unitarul organism al statului.

În sânul fiecărei regiuni, prefaceri adânci au schimbat vechile îndeletniciri omenești.

Păstorul muntelui e acum lucrătorul pădurii sau plutașul nahlapilor ; prisăcarul sădește pomi, altoiește vița de vie sau învârte șuruburile sondelor, iar vânătorul de dropii tămădăian a ajuns priceputul agricultor al holdelor Bărăganului.

Fiecare, zi de zi, se încadrează în rostul de muncă al regiunii lui. Spre alte zări, pornesc doar viitori cărturari, prisosul de brațe, sau cei împinși de dorul pribegiei. Ceilalți se silesc tot mai mult, generație de generație, să ocupe statornic locul hotărît de legile liniei de viață ale unui neam.

Pentru a ajunge muncitorul în fabrică, agricultorul brazdei, cărturarul catedrei, al barei sau al laboratorului, fiecare trebuie să urce culmea înțelegerii rostului său. Rostul acesta nu poate fi niciodată înțeles, dacă în ființa fiecăruia n'a pătruns pe porțile deschise ale spiritului, adierea întăritoare a trecutului, sau priveliștele largi ale culmilor sau șesurilor natale.

„Pe măsură ce cărțile nu mă mai puteau încălzi — spune gânditorul francez Maurice Barrès, — impresiunile se ridicau foarte confuze dar pătrunzătoare din acea biserică lorenă, unde intram în fiecare zi, din acele morminte care o înconjurau sau din acea populație greoaie robotind din greu pe plugurile strămoșești.

Imi descoperii astfel o sensibilitate nouă și adâncă ce-mi păru fermecătoare. Astfel ființa mea a putut atât de mult să ıasă din acele ținuturi“.

Regiunea reia deci în statul nostru modern, rolul jucat de „țările“ sau ținuturile de odinioară în Principate.

Căpătând o funcțiune economică, regiunea nu și-o pierde pe acea spirituală. Pe spații geografice mai extinse, regiunile moștenesc bunurile spirituale ale unităților geografice și etnice de odinioară. Unite prin același fir al tradiției, vom regăsi în fiecare regiune trăsături de viață proprii, în obiceiuri, în limbă, în stil de viață.

Regiunea depășește trecutul prin spiritul creator : mai contemplativă și mai statică țara, mai pozitivă dar mai dinamică regiunea de astăzi.

Individualitatea regiunii crește și se lămurește în pas cu desvoltarea statului întreg. Iată de ce gradul de desvoltare al unui stat e arătat prin gradul de desvoltare al centrelor sale de viață economică și spirituală.

„Regionalismul“ acestor centre, care înseamnă totalitatea manifestărilor ei, nu are nimic comun cu regionalismul psihoză politică răsărită în statul românesc după unirea cea mică dela

1859 ca și după unirea cea mare din 1919. Regionalismul acesta provincial era determinat de rezistența la unificare a unor provincii rămase prea multă vreme în climate sufletești și politice deosebite, cum și din pornirea grăbită spre centralizare a puterilor conducătoare în statul proaspăt alcătuit.

Regionalismul acestora e negativ, regionalismul centrelor noastre de viață e creator. Primul refuză colaborarea, cel de-al doilea o cere ca pe un drept natural.

Nevoile de viață ale regiunii se exprimă prin centrul vital al statului sau prin cel local. Firesc lucru ar fi ca regiunea să fie și diviziune administrativă în stat, pentru ca nevoile ei, putința ei de individualizare să-i fie mai înlesnite. Acest fapt însă nu e totdeauna cu putință, suprafața variată a regiunilor și legăturile și distanțele spre orașul — capitală, fiind în cele mai multe cazuri piedici de netrecut.

Problema nu se pune astfel însă. Județele sau ținuturile active pot cuprinde o regiune sau mai multe, iar capitalele de județ ajung astfel punctele spre care converg rosturile de afirmare și trebuințele de exprimare ale regiunilor. Desigur, capitalele noastre departamentale n'au ajuns să împlinescă această organică și necesară funcțiune în statul actual. Un centralism justificat la vremea lui și fals înțeles de intelectualitatea noastră, mână încă spre capitala țării valorile locale.

De aceea, orașele noastre lâncezesc supte de acțiunea tentaculară, cum îi spunea un poet belgian, a centrului.

O viață culturală a orașelor e încă firavă, iar despre o trăsătură originală a manifestărilor lor, cum e cazul în Franța, la noi desigur încă nu se poate vorbi.

Faptul nu trebuie să ne alarmeze. Nici un fapt nu-i viabil dacă răsare pripit și nu putem spune că statul nostru se găsește la capătul dezvoltării sale, să putem astfel socoti anomalie lâncezirea provincială.

Ne găsim însă pe drumul firesc al dezvoltării naturale. Aruncând hainele de împrumut și înlocuind sterpele noastre frământări cu acțiunea masivă de zidire națională care e caracterul zilelor ce străbatem, noi ne-am integrat odată mai mult pe linia firească și necesară a destinului nostru.

„Fiecare la postul său“ nu e o obișnuită comandă militară, ci e un evident imperativ al vremurilor de astăzi. Cetățeanul noului stat nu mai poate fi un „cum dă Dumnezeu“ spirit hrănit cu literatura anarhic-libertară a veacului defunct.

Pretutindeni, integrarea individului în națiune, începând

cu pregătirea aleasă a tineretului, e grija de căpitanie a forurilor conducătoare. Sistemul taberelor de vară e pretutindeni practicat.

Punctul de plecare în noile tendințe nu poate fi decât pământul patriei și problemele ei, căci spusa lui Fr. Ratzel, marele antropogeograf, e mai actuală ca oricând: „Orice ins trebuie să cunoască întâi ce are în țara lui“.

E vorba de cunoașterea integrală a problematicei naționale? Nu. Mai degrabă cu Rousseau vom spune că: vom desvolta gustul (elevului!) ca să iubească (cunoștințele!) dându-i metode, ca să le învețe, atunci când acest gust va fi mai bine desvoltat.

Regiunea, „patria cea mică“— cum fericit o numește profesorul Nisipeanu în a sa „Geografia în tablouri“—, stă deci la îndemâna bunului pedagog, să trezească în elev prin cunoașterea și iubirea ei dragostea de a cunoaște patria cea mare și interesul de a cunoaște lumea! Din comparație, sentimentul său național va ieși întărit și limpezit. Nici jignit de nefavoarea comparației, dar nici înfumurat de avantajarea ei, ci numai lumurit și încurajat în pornirea lui de muncă și jertfă.

Importanța educativă a studiului geografiei în genere și a regiunii în special nu e o descoperire nouă. Ea a fost arătată de multă vreme, cum am mai spus, și constituie loc comun în pedagogia didactică. Nu vom aminti aci decât că, în afară de formarea și întărirea sentimentului patriotic, cadrul natural geografic contribuie la desvoltarea tuturor facultăților sufletești ale elevului. Sentimentul estetic are la îndemână contemplarea artei naturii, iar formarea sentimentelor morale—sociale e sporită prin cunoașterea legii de bază a fenomenelor geografice, legea corelațiilor organice, iar în formarea sentimentului religios însuși Rousseau punea mai mult temei pe contemplarea naturii decât pe învățarea oricărei dogme. Funcția instituției sensibile, judecata, raționamentul, concepția cauzalității, imaginația, voința, toate aceste funcțiuni intelectuale ies crescute din cercetarea deasă și atentă a naturii.

Ca un pui crescut și întărit în culcușul cald al cuibului natal, pregătit să-și ia sborul spre așezarea mai apropiată sau mai depărtată de locul părintesc, astfel tânărul nostru, rod al unei educații care s'a silit să scoată din el în primul rând un bun Român, ajunge elementul de muncă, ordine și moralitate al regiunii lui, sau frunțașul ce va face podoaba neamului.

Unul ca acesta va putea repeta vorbele lui Ruskin, pe

care, nu ne putem opri să nu le punem încheiere rândurilor noastre: „Când te gândești la patrie, te gândești la dantelele munților, la apele vijelioase ale fluviilor, la semicercurile albastre ale golfurilor limpezi, la văile șerpuitoare semănate cu câmpii... la satele înșirate pe drumuri, la coloanele de fum din orașe și care se înalță în azurul cerurilor de seară. Și cu cât această viziune va fi mai frumoasă, cu atât vei iubi mai mult patria a cărei imagine ea e. Și cu atât se va naște o tendință mai fermă de a păstra aceste frumuseți... O națiune nu e demnă de solul și peisajele ce a moștenit, decât atunci când, prin toate actele și artele ei, ea le face și mai frumoase pentru copiii ei“.

Victor Andrei
Profesor

F i n a l

*De ce mi-e sufletul atât de trist,
In noaptea care cade gânditoare?
De ce mi-a fost ursit de ursitoare
Să plâng etern, să sufăr ca un Crist?*

*De ce mai cat în urmă ani de bine,
Când totul știu că nu-i decât genună?
De ce mă'nchin mereu l'aceeași lună,
La un eter ce-l simt bătând în mine?..*

*Dzgeaba 'n creer plămădesc blesteme,
Sclipite 'n ochi, sărace de speranță...
Incrustă-mi lume vieața 'ntr'o romanță,
Când moartea o veni ca să mă cheme...*

Paul Dărmănescu
cl. VIII-a lic. P. R.

Glas

*Dă-mi, Doamne, apa primului izvor
S'o soarbă lăcomia,
Dă-mi, Doamne, via,
Cu struguri negri în pridvor,
Să-mi băjbâi lutul
In bezna lor ;
Să mă înnec în zeama otrăvită
Cu tot avutul.
Dă-mi, Doamne, apoi
Lumina ultimilor zile,
Să renasc în țara cu secetă și cămile,
Cu ochiuri de ape și copaci goi.
Pe urma asinului sfânt
Să-mi sfărâm lutul de pietre și pământ.*

Const. N. Constantiniu

Primăvara

*Ca o barcă ce plutește
Lunecând în largul mării,
Mândru soare se ivește
La chemarea primăverii.
Din pădurea 'nmugurită,
Pe sub crengi de brazi, apare
O copilă mărgărită
Culegând floare cu floare.
Florile-și deschid coroana
Răspândind mirosul fin,
Ascunzând sub a lor umbră
Un mic picur de suspin.
Copilași cu câte-o floare
Șar și cântă pe afară,
Azi e zi de sărbătoare :
Inceput de primăvară.*

Gică Dumbrăveanu cl. VI n.

Cântece

I

Treci pădure și te'ndeasă
 Numai loc de casă-mi lasă,
 Loc de-o casă și-o cărare
 Să cobor la mândra'n vale.
 Săraci cărările mele,
 Au crescut ierburi pe ele ;
 Las să crească, să'nflorească,
 Numai mândra să-mi trăiască.

II

Trageți voi boi dinainte,
 Că voi sunteți cei de cinste ;
 Trageți voi boi din tânjală,
 Că voi sunteți cei de hală
 Trageți voi boi dela rudă,
 Că voi sunteți cei de trudă.

III

La bădița meu la poartă,
 Două fete mari se ceartă,
 Una-i hâdă dar bogată,
 Una-i frumoasă săracă.
 Cea bogată zice-așa :
 —Badea pe mine mă ia,
 Că-mi dă tata patru boi
 Și-o turmă mare de oi.
 Cea săracă zice-așa :
 —Badea pe mine mă ia,
 Nu dă badea ochii mei
 Pe cei patru boi ai tăi,
 Nu dă badea gura mea
 Pe întreaga turma ta —.

Dela Năiu Const,
 din satul Galșo, Jud. Arad

Tudoreanu Gh.
 abs. dipl.

Doină

Când eram de-un an și-o lună,
 Mă suiam pe-o rădăcină,
 Ștergeam arma de rugină.
 Când eram de-un an de doi,
 Treceam granița cu boi,
 Când eram de anii toți
 Eram căpitan de hoți.
 Și'ntr'o zi pela răzori
 Luai calea codrilor.
 Cuculeș, peniță sură,
 Pica-ți-ar limba din gură,
 Că m'ai blestemat pe lună
 Să nu duc o viață bună,
 Și m'ai blestematu rău
 Să trăiesc numai la greu.
 Decât slugă la ciocol,
 Mai bine cioban la oi,

Tot cu bâta pe zăvoiu,
 Zâ-i, Radule, din cimpoi
 Doina noastră de nevoi,
 Zâ-i, Radule, legănat
 Și cu dor amestecat,
 Să curgă frunza de fag ;
 Zâ-i, Radule, după mine
 Sunt bătrân și știa mai bine ;
 Cucule, nu mai cânta,
 Căci se rupe inima,
 Când mă văd legat colea
 De mă vede ceata mea.

Auzită în com. Brusturoasa - Bacău—
 dela locuitorul

N. Hoșea

Col. de Volmer Nicolaie, VIII n.

Știința individulă

Cu toate directivele date de programele analitice ale școlilor, cu toată ofensiva sanitară pornită în ultima vreme, omul continuă să păcătuiască împotriva sănătății sale. Moșteniri dureroase, indiferențe prezente, ironii patriarhale, toate acestea îngăduie păcatul social concretizat în forme și chipuri nenumărate: birouri îmbăcsite de fumul țigărilor, ziduri umede, sobe stricate și înfundate de ani de zile, uși lăsate vraiste pentru străbaterea curenților, podele îmbibate cu tină uleiată, sertare ori pupitre care ascund depozite de mâncări stricate, la un loc cu resturi de haine vechi, de cârpe, hârtii și bucăți de iuft, la care se adaugă toată acreala ce mustește din corpul nespălat, din hainele slinoase, din părul vâlvoi al tuturor aceloră în care roade nu numai vremea dar și profesiunea și frica și... lenea.

Pentru iubitorii de sănătate, spicuim câteva sfaturi practice.

Favus. Favus este o boală a părului, datorită unei ciuperci microscopice; este molipsitoare și se capătă în urma folosirii hainelor, a căciulilor sau a pălăriilor celor bolnavi, precum și prin scărpinatul cu unghiile.

Această contagiune se face în familie și în școală. Copiilor le cade părul, lăsând pe cap locuri goale, smocuri albe, peceti galbene și cu miros înțepător. Cei atinși de această boală trebuie să se arate medicului și să urmeze un tratament special de raze Roentgen și desinfecare cu tinctură de iod și alcool. (După Dr. N. Vătămanu).

Râia. Combaterea se face la țară prin spălarea corpului întreg cu leșie făcută din lemn de fag, ori din crengile și cucuruzii rășinoaselor. Tratamentul cel mai nou, după metoda lui Comessati, întrebuințată în Italia și Rusia, se bazează pe proprietatea sulfului născând și a anhidridei sulfuroase ce rezultă din descompunerea hiposulfidului de sodiu printr'o soluție diluată de acid clorhidric. Reacția se face chiar pe piele aplicându-se succesiv soluția de hiposulfit de sodiu 4% și o soluție de acid clorhidric 4%. Aceste loțiuni se fac de două ori pe zi, două zile consecutiv și vindecarea este completă. (După *Presse Medicale*. Dr. P.).

Doctorul Anonim,

Aratul și semănatul

Este fără îndoială că pentru lucrarea câmpului nu-i suficientă simpla indeletnicire ori deprindere, ci educația practică joacă rolul precumpănitor. Pe lângă anumite școli se află terenuri de agricultură și locuri demonstrative care au scopul de a forma tocmai această educație agricolă. Natural că azi nu mai sunt cel puțin astfel de terenuri destinate special, care să fie lăsate în paragină. Orice petic de pământ părăsit dă un calificativ rău gospodarului. Dar pământul nu trebuie să fie folosit nici în chip speculativ pentru a-l stoarce repede și avar de toate resursele lui. Produsul pământului cultivat să contribuie la economia națională. Intrebuințarea brațelor de muncă și crearea industriei românești trebuie să devină un postulat. Un mijloc potrivit pentru aceasta îl formează cultivarea inului și a cănepei.

Inul. Pentru cultivarea textilelor, cel mai bun loc este acela arat prima dată (țelina) toamna, pentru ca pământul să se poată mărunți bine, iar ierburile netrebnice să degere. Primăvara grăpăm arătura și semănăm la sfârșitul lunii Aprilie în regiunea de munte, iar la șes mai devreme. Sămânța de in să aibă miros curat, să fie aleasă de alte semințe rele, ca torțelul, să alunece ușor în mână, iar culoarea să fie cafenie deschis. Să nu fie mai veche de un an și să se dea 130-150 kg. la ha. pentru fuior și 70-80 kg. la ha. pentru sămânță. Inul care răsare după 8-10 zile trebuie plivit de buruieni, iar după înflorire ne gândim la cules. Pentru fuior fin îl culegem înainte de a se coace, prin smulgere. Il lăsăm să se usuce și apoi îl punem la topit. Topitul inului este operația cea mai gingașă, de aceea trebuie să cunoaștem precis și zilnic temperatura apei. La 15° topirea ține 15 zile și cu fiecare grad în plus, scădem o zi de topire până la 25°, când topirea ține 5 zile. — În apa stătătoare se topește mai ușor, iar după această operație inul se usucă bine și se trece la melițat. Melițatul se face și în vara următoare, având grijă să păstrăm inul în loc uscat și resfirat ca să nu mucigăiască.

Cultura inului trebuie să fie ocupația de predilecție pentru săteni, iar pentru intelectuali prilej de propagandă și de exemplificare, pentru a deveni tot mai mult Români.

In noaptea invierii

De sus din clopotnița bătrână ies dangăte lungi și anunță lumii actul cel mai suprem, iar glas de clopote chiamă pe credincioși, să preamărească pe Acela ce a adus mântuirea...

Și satul doarme învăluit în liniște adâncă. E atâta pace în văzduh și pretutindeni se ivește mâna dibace din vremuri imemorabile, ce a creat în seară tablourile de munte, unde nu întâlnești nici praful ulițelor, nici trufia oamenilor și nici sgomotul orașului. Doar adierea de vânt de primăvară mai foșnește binecuvântând parcă micuțile crengi din salcâmie de pe marginea drumului, iar jos în vale Biczul își varsă apele în bătrâna Bistriță, aurarul de altă dată, ce alunecă grabită peste pietre, șoptind cântecu-i neînțeles, nemulțumită parcă de felul cum înțeleg unii rostul vieții, ce ne-a fost dată ca s'o trăim, și nu să-i criticăm legile.

Pe cer stelele obosite clipeșc din ce în ce mai des, ca apoi să se stingă pierind în albastrul nesfârșit al seninului, peste care mâini nevăzute au țesut întunericul.

Șoapte tainice se aud pe drum. Sunt credincioșii ce trec grupuri-grupuri cu pași grăbiți, la biserica din poala dealului, atrași de același mister, cuprins în dogma Sfintei Invieri.

În biserica întunecoasă, luminată slab de candelă, se strecoară unul câte unul credincioșii, așezându-se în liniște la locurile lor.

Tăcerea culminează...

Ușile împărătești se deschid și preotul în veșminte scumpe aurite'n fir apare cu făclia mântuirii.

Deodată biserica se umple de zeci și sute de lumini scântietoare și flăcările lor palpătoare joacă vesel.

Cadelnița răspândește nori de fum de tămâie, iar credincioșii cu făcliile aprinse urmează pe preot. Clopotele vesele că au înțeles ceva din tainicul acestei seri răspândesc glas dulce, iar convoiul iese afară în cântec de bucurie și preamărire.

Momentul sacru se apropie și mulțimea de glasuri vestește mântuirea : Christos a înviat din morți, cu moarte pe moartea călcând, și celor din morminte vieață dăruindu-le"...

Melodia se revarsă lin peste satul trezit în faptul Invie-

rii, pierzându-se departe în vale. Câteva păsărele trezite din somn își înfrățesc ciripitul lor cu imnul ce se înalță către „Cale, Adevăr și Vieță“. Sunt și ele ființe din marea ceată ce în fan-tezia-î uriașă Domnului a creat-o, au înțeles venirea Lui pentru „Pace vouă“ și de aceea și-au înfrățit cântecul cu al nostru.

Și ce frumos e în această seară cuprinsă în tăcere și se-nin! Ochi, mințe și inimă sunt atrase spre: Lumină din Lu-mina lui Christos, iar gândul meu zboară repede în trecut, ru-pând ușile a 19 secole.

E întuneric besnă. Custozii abia se mai zăresc în razele palide dela focul ce luminează slab mormântul.

Deodată un sgomot mare se aude și cântec nou de biruință străbate bolta luminată. Și cete, cete de îngeri zboară'n fâlfâiri ușoare, alunecând printre stelele nopții ce-și trimit razele vesele ale luminii ce „poate de mult s'a stins în drum“, trâmbițând: Ziua Invierii... să vă veseliți popoare. Soldații văd, cad la pământ. Un Arhanghel coboară din lumi nevăzute și ridică piatra. Biruitorul morții a sfărmat porțile iadului și acum iese din mormânt. Sutașul vede, ridică mâinile sus spre cer și zice puternic: „Cu adevărat, Fiul lui Dumnezeu a fost Acesta“! E primul creștin căci e primul ce a crezut în Inviere.....

Clipele trec, străjile se schimbă... Și tot așa mi se desfășoară în minte momente din vieța pământească a Mântuito-rului, așa cum le-am auzit dela moș Pușcașu, odihnească-l Domnul, acestea fiind poveștile lui în serile de clacă din anii trecuți, tot așa de exacte, ca și cele învățate la Religie.....

În haine de sărbătoare și în cântări sfinte, oamenii sărbătorească în fiecare an marea biruință a Domnului. Sunetul lung de clopot chiamă credincioșii la rugă de 19 secole.

De departe, din mormântul lui Isus, două cuvinte fac să vibreze aerul străbătând până la noi. Sunt cuvintele Lui: „Pace vouă“! Sunt cuvintele ce ar trebui să cuprindă azi lumea ce-i stăpânită de un gând opus Aceluia ce s'a jertfit pentru mântuire, gândul ce tinde să distrugă popoare și țări.. Să fim pătrunși de înțelesul acestor cuvinte și să nu uităm noi străjerii că suntem „armata albă“, „armata păcii“. Simbol să ne fie această noapte sfântă, în care porțile iadului se sfarmă și pământul e învăluit în haina nouă a „Invierii Domnului“.

U n a p o s t o l

Amintiți-vă, acum un an, în ziua de Sf. Gheorghe, a murit un profesor.

Ca un zăbranic cenușiu amurgul își resfira alene tainele sale deasupra orașului. Ultimele raze de soare se ghemuiră grăbite într'un mănunchiu de foc, ce apoi dispăru în haos. Și nimeni nu tulbura liniștea aceasta sepulcrală.

Dela geamul său, de unde urmărise cu privirea asfințitul soarelui de primăvară, Dimitriev se deslipi ușor și scrută cu privirea mrejele odăii sale.

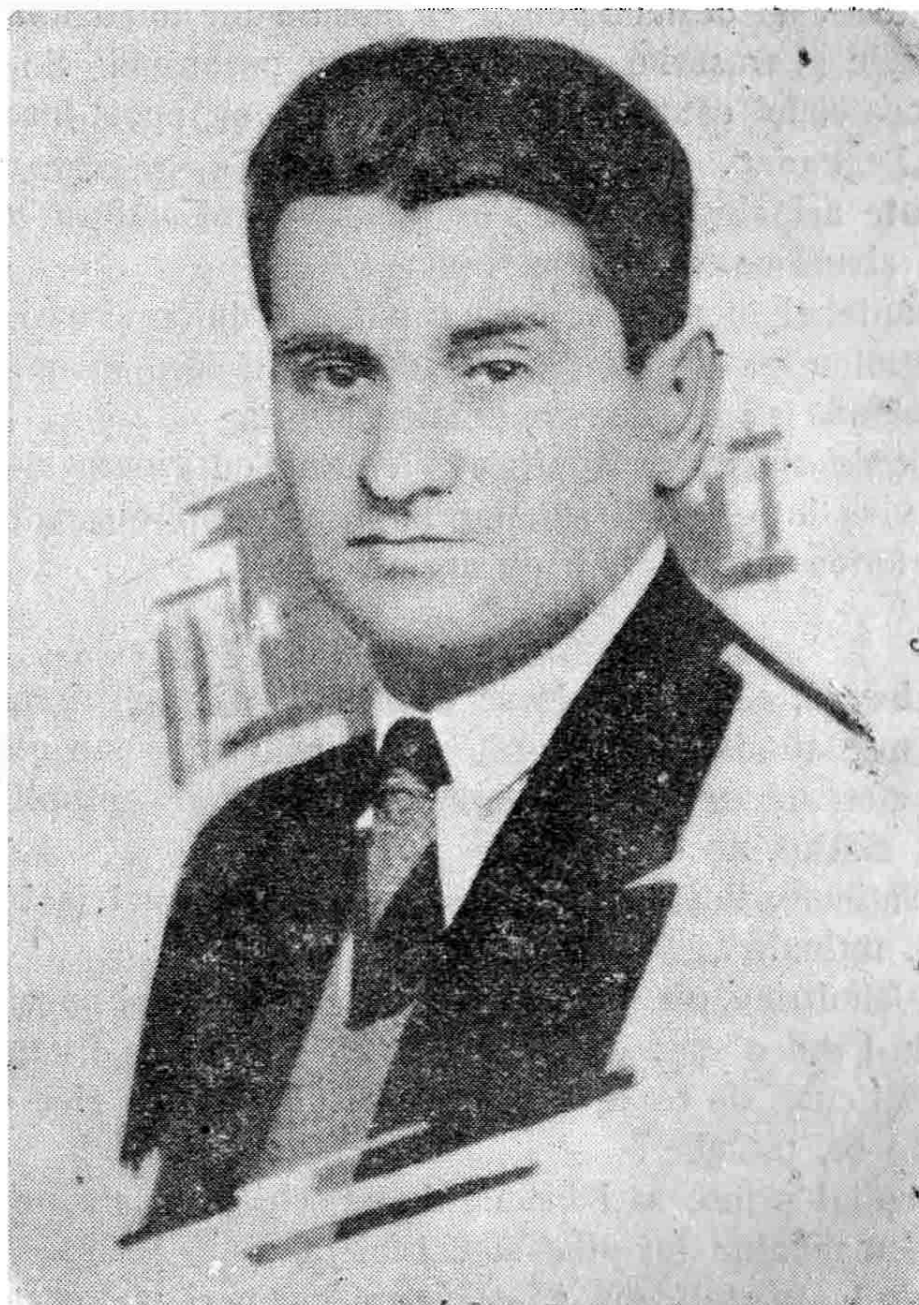
Era aceeași. Un pat întins într'un colț, îmbrăcat în mantie albă de cerșaf, o măsuță de brad lângă dânsul, vioara și arcușul, o candelă deasupra și, încolo nimic, nimic... Un moment privirile sale mai insistară spre ușa deschisă. Dar nimeni nu venea să-i tulbure liniștea apăsătoare. Pe urmă, obosit își trase pleoapele și lunecă pe perina moale. Și se lăsă purtat de gânduri spre zărilor copilăriei sale atât de sdruncinate..

Mai întâi, copil mic și sburdalnic în stepele întinse ale Basarabiei, Dimitriev încă de pe atunci simțise puterea nevoii. Rămas orfan la o vârstă crudă, el, prin muncă neprihănită de-a-lungul anilor, izbutise să se înscrie elev la Conservator,

Copilul acela minunat simțise întrînsul vocația aceea sfântă de a înveseli sufletele cu cântecul..

Și a muncit cum nimeni altul n'ar fi făcut în locul său. Și a ajuns să-și câștige singur pâinea, predând vioara și muzica la diferite școli. Dar tocmai când drumul îi deschidea orizonturi mai largi spre un trai fericit, când reușise să învingă oarecum soarta, tocmai atunci se sgudui sănătatea și fericirea încetă de a mai exista în viața lui Dimitriev. Nici orele cu elvii săi normaliști, nici discuțiile din cancelaria școlii, nici chiar chestiunile familiare nu-i mai aduceau zâmbetul pe buze. Inchis în zalele sufletului său, Dimitriev totuși nu înceta de a munci cu râvnă la postul ce îi fusese încredințat. Stând adesea din zori și până'n seară între normaliștii săi, Dimitriev o clipă nu pierdea fără de a nu activa, fie la pregătirea corurilor, fie la aranjarea orchestrei, fie la orele de clasă. Și o așa de strânsă prietenie se legase între el și elevi, că nimic n'ar fi putut să o

sfarme. Iar când era vorba de coruri, cu care să se iasă pe scenă, Dimitriev și elevii săi erau una și aceeași ființă. În sala în care se pregăteau corurile, nici musca nu mai bâzâia și nici suflarea nu se auzea. Ci ei se înțelegeu numai din priviri. Iar când Dimitriev ridica mâna și părul îi cădea vâlvoi pe frunte, toate inimile se înălțau, toate gurile se descleștau, iar viersul se scurgea dulce și ușor ca undele unei ape într'o noapte vrăjită de Mai și totul vibra ca un imn al dumnezeirii.

Gh. Dimitriev † 1939

Clipele acelea petrecute împreună legaseră amintiri neșterse între el și normaliști.

Erau poate clipele cele mai dulci și totuși cele mai duioase din viața lor de internat. Erau clipe în care toate teoremele sburau, în care vorbele se uitau, când limbile străine fugeau și greul nu mai exista.

Când cânta Dimitriev „Legenda“ de Ceaikowski, nci

ochii nu se mai clinteau. Așa de sublimă era melodia ce ieșea din coardele viorii sale...

Și totuși melodia aceea, elevii nu i-o mai ascultaseră de aproape un an de zile. De un an de zile Dimitriev nu mai poposise în mijlocul lor și de un an de zile nu le mai auzise glasul.

„Ce-or fi făcând oare elevii mei, scumpii mei elevi!”

Dimitriev își desfăcu genele și măsură din nou odaia. Afară era întuneric și trăsurile uruiău grăbite pe stradă. Se ridică ușor pe coate, își căută vioara, o acordă și apoi începu să cânte.... „Legenda”.

„Poate aripele vântului s’or îndura și mi-or fura cântecul să-l ducă și normaliştilor mei”.

Și cântecul începu iar dela capăt, mai dulce și mai sublim spre a termina cu același glas de durere cu care începuse. Iar melodia blândă se pierdea în liniștea nopții.

Frânt de oboseală, Dimitriev adormi cu vioara alături și iarăși se visă între elevii săi. Iar luna proaspăt răsărită îi încunună fruntea cu un nimb de argint.

* * *

Dimineața, când soarele se arunca văpaie pe ferestruica deschisă spre stradă, un căpușor alb și rotund ca un ghem de argint se strecură ușor în camera bolnavului și apropiindu-se de pat, îl clătină de bărbie :

— Tăticule, tăticule! Bună dimineața. Ce mai faci? Cum ai dormit, tăticule?

Dar Dimitriev nu răspunse nimic îngerașului aceluia, ci strângându-l dulce spre dânsul, îl sărută moale pe frunte.

— Tăticule, de ce ești așa de trist! Mămica zice că ești bolnav. De ce, tăticule?

Și copilul prinse să-l desmierde pe ochi, pe frunte, pe obraji, peste tot cu mânuța lui albă și catifelată.

— Nu-i așa, tăticule, că ai să-mi cumperi un costum de străjer? Spune, tăticule, ce taci?... Mama zice ca să-ți sărut mâna și să-ți urez mulți ani...

Ce plângi, tăticule! Te doare!

— Nu, Dănuț.

Dar Dănuț scuturându-și pletele albe pe umeri, îmbrățișă pe după gât pe taică-său și plânseră împreună.

— Tăticule, au venit niște oameni ca să te vadă... Să vină?

— Da, Dănuț. Spune-i mămicăi să vină și ea.

Abia după ce ieșise Dănuț, Dimitriev își aduse aminte că era ziua lui și că trebuia să vină colegii să-l vadă și să-l ureze.

Se ridică încet din pat, se îmbracă tot atât de încet și rămase acolo tăcut.

Inconjurat de colegii săi, parcă se simțea mai bine și mai tânăr.

Dar, către seară, când soarele își retrăgea razele luminoase spre creste, Dimitriev căzu greu și inert pe brațele unui coleg. Respirația i se opri brusc, obrații se îmbujorară, mâinile sale căutară trupul plăpând al copilului, iar din adâncul sufletului ultimele cuvinte umplură tăcerea odăii.

Și împreunându-și mâinile pe piept se rugă :

Doamne, Dumnezeule, iartă-mă pe mine robul Tău și mă mântuiește !“

Și zicând aceste cuvinte, Dimitriev își dete duhul... Iar dinspre apus, de unde ultimele raze solare mai stăruiau încă, se porni un vânticel de primăvară și lacrimile naturii se împletiră cu lacrimile celor dimprejur.

* * *

Ca un trăsnet s'a întins vestea morții sale.

Invățătorii au mers să-și ia rămas bun dela lutul celui mai scump dintre profesorii de muzică ; normaliștii l-au zugrăvit în însemnările lor personale ținându-l acolo pentru totdeauna, iar profesorii l-au învăluit în cea mai sinceră durere.

Și când a fost scos pe umerii elevilor săi din biserică, natura a început a-și cerne puzderii de picuri de mărgăritare peste trupul neînsuflețit. Și toate colțurile zării l-au plâns, iar noi l-am așezat între apostolii noștri...

Al. Iftimie, VIII n.

Taină

*De două nopți mereu te chiamă,
Între mormintele obscure,
Ecoul glasului de-aramă,
Din domul vechiu cu turnuri sure.*

*Și taci de - atunci... gândiri profunde
Se risipesc în alte sfere.
Tăcerea-i umbra ce ascunde
O urmă stinsă de durere.*

*Gândirile îți par mai stranii,
Într'o chemare mormântală,
Când umbrele din mii de cranii
Își spun povestea lor fatală.*

*Să știi ce-i viața, n'ai cuvinte,
S'o definești, așa-i de tristă...
De-o înțelegi ea tot te minte,
Iar de-o trăiești, ea nu există.*

*De două nopți mereu te chiamă,
A morții tristă simfonie,
Tu o auzi și nu ți-e teamă,
Căci știi această melodie.*

*Târziu, metalica vibrare,
Din domul vechiu cu turnuri sure,
Va plânge - amara ei uitare,
Printre mormintele obscure.*

Acasandrei Petre

Cl. VI n.

Domnul

Cu catalogul subsuoară, în pași mărunți și grăbiți de domnișoară, domnul profesor de desen se duce la ore.

Ușa clasei a șasea se deschide și la comanda șefului de clasă, toți elevii întind brațul drept strigând: sănătate! Iar domnul, cu un glas stins, ne răspunde: sănătate! Se face apelul.

O fire plină de bunătate și înțelepciune. Sub două sprincene fin arcuite, ochii lui mari sclipitori aruncă priviri pătrunzătoare, sub a căruia putere ușor se descoperă cele mai ascunse taine ale elevului.

Și parcă te-ar dojeni, dar nu'ndrăznește...

În părul lui negru de poet de altădată, anii vieții au început să-și cearnă fulgii albi.

Sub nasul fin ascuțit, o mustață neagră, însuflă respectul, iar două cute pornite de deasupra nărilor înspre bărbie, pe fața-i palidă, îi dă o înfățișare de nobil al altor vremuri.

Vocea domnului profesor, ca un foșnet de frunze uscate, pătrunde în sufletul fiecăruia ca o binecuvântare părintească, iar zâmbetul lui e primit cu atâta suflet de noi toți, încât involuntar zâmbim ca drept răspuns.

E diriginte la clasa noastră.

Noi îi împărtășim toate dorințele noastre, iar domnul diriginte, privindu-ne cu aceeași blândețe, ne încurajează și ne dă sfaturi părintești. A fost ca noi și ne înțelege.

Și domnul profesor, cu o expresie mai senină ca întodeauna, cu aceeași pași mărunți și grăbiți de domnișoară, se îndreaptă spre cancelaria profesorilor.

Dumbrăveanu Gh. cls. VI n.

CĂRȚI — REVISTE — CRONICI

Introducere. Literatura, așa cum o înțelegem în chip obișnuit, continuă să se îmbogățească cu volume și broșuri, în care abundă principii, ideologii, pastişări, plagiate, ori blesteme împotriva formelor moarte. Sunt cărți ajutătoare studiilor de istorie, ori de sociologie, atunci când au pretenție de literatură și... ciudat, studiile științifice se pierd, multe din ele, în inflexiuni literare. Astfel se încăleacă domenii de gândire și de suflet, fără putință de unificare într'un cuprins, ori decadența scrisului se uniformizează în tirade retorice. Cărțile masive care să stăpânească un întreg domeniu spiritual ne lipsesc. De aceea alergăm azi din nou după Iliada, Divina Comedia, Don Quijote, Faust etc. iar în panteonul românesc, amintirea noastră stăruie asupra aceluia care au compus capodopere artistice ori științifice: Eminescu, Coșbuc, Goga, V. Pârvan, O. Densusianu, G. Marinescu... Deși activitatea geniilor și savanților pomeniți era multiplă, operele lor cuprind, fiecare în parte, anumite domenii în care nu se încrucișează toate manifestările cele mai capricioase ale vieții. Cu privire la literatură, atât în trecut cât și astăzi, lumea e sortită să asiste la nesfârșitele tătăzuirii literare, tot mai sgomotoase ori mai fantastice și din care poezia a fost nevoită să-și ia sborul în căutarea altor piscuri, ori să rămână cu aripi frânte în vârtejul plodicios al rotativelor tipografice.

„**Somnul și visele**“, studiul mai vechiu al savantului român N. Vaschide, în traducerea d-lui Ion Samarineanu, a văzut în sfârșit lumina soarelui românesc.

O enigmă și un miracol istoric: poporul român. În Editura Fundațiilor Regale, mica enciclopedie ne aduce studiul D-lui Gheorghe Brătianu, cu privire la originile poporului român; ingenioase și savante note marginale, la masivele tratate ale diferiților savanți care ne mai privesc încă drept o enigmă și un miracol.

Diferențialele Divine. Opera filosofică a lui Lucian Blaga face parte din trilogia cosmologică și cuprinde o sinteză a teoriei sale cosmice.

Flora României de I. Simionescu. Operă masivă, mai de mult apărută, încheie tot o trilogie, după Țara Noastră și Fauna României, prin care autorul și-a consacrat autoritatea de savant. Cunoștințe prețioase, clare și precise, dar mai cu seamă neasemănat de atrăgătoare, dau toată strălucirea acestei trilogii.

Trilogii. Așa este intitulată opera D-lui S. Mehedinți, în care ilustrul profesor vorbește despre știința, școala și viața poporului român.

Am amintit câteva cărți recente de cultură generală, indispensabile și iubitorilor de știință din provincie.

Gândirismul, de Gh. Vrabie, cuprinde istoricul, doctrina și realizările celei mai bune reviste

literare, care de aproape douăzeci de ani ține aprinsă făclia unui crez de superioară gândire creștină și simțire artistică.

Insemnările unui belfer, vol. II de Ioachim Botez, cuprinde ca și întâiul volum portrete și amintiri, care privesc o latură meschină a sufletului omenesc, învăluită în umor și pitoresc.

Studii istorice greco-romane, așa se întitulează cele două volume de opere postume ale lui Demostene Russo, de mare valoare documentară.

Iată câteva cărți pentru îmbogățirea cunoștințelor și satisfacerea gustului critic.

În orașele din provincie, mișcarea literară, mai ales, vrea să se țină în pas cu ritmul metropolei. Câteva orașe :

Târgoviștea. D-l N. M. Popescu a publicat un studiu interesant: „Moșnenii Răcăreni ot Boanga și satul lor Răcari“, din Dâmbovița.

Soroca. D-l Paul Vatamanu ne dă „Figuri sorocene“, lucrare editată sub auspiciile Căminului cultural județean „Emanoil Gavrilică“. Este o frumoasă preocupare, care poate fi luată ca pildă și pentru alții.

Timișoara. Aici, Institutul social „Banat-Crișana“ a dat la iveală o bogată monografie a comunii Sârbova.

Chișinău. D-l Gh. Bevizconi ne dă un studiu interesant din istoria culturală a provinciei de peste Prut, intitulat „Cărturarii basarabeni“.

Piatra-Neamț. Pr. C. Matasă a dat publicității extrasul din Buletinul Comisiunii Mon. isto-

rice, din Iulie-Sept. 1938, intitulat „Cercetări din Preistoria Județului Neamț, cu o prefață de Radu Vulpe ; iar D-l C. Turcu publică a doua fascicolă din „Preocupări de cultură regională“.

In general, se observă o neîntrecută hărnicie cărturărească, ca un semn al vremii. Adunăm asiduă tot ce oferă neobositele cercetări pe pământul strămoșilor, sub pământ sau și în cerul nostru creștin.

În marele depozit al națiunii, aduc și cărturarii mari și mici toată zestrea lor : bogată în marile reședințe, mai simplă dar tot atât de prețioasă în micile așezări românești.

Dar încă ceva : poate vom găsi rătăcită undeva și poezia, acea rară și miraculoasă expresiune a sentimentului și a imaginației, care prilejuește omului și momente de trăire spirituală. Câteva popasuri ca încheiere :

Soezia...

Corabia cu tufănici, poezii de Radu Gyr. Din caietul destinului se toarce firul vieții și din țesătura acesteia efemeră își face moartea podoabele ei. Cu o seninătate clasică, poetul a reușit să ne dea simfonia funebră a naturii, în sânul căreia o lume legendară își doarme somnul veșnic.

Când a murit grădina, la ce bun
astă-vară
Zorile lumii din trâmbețe cântă
tară?...

Urcioare cu rouă, poezii de Gh. Tuleș. Plăcute prin bogăția de imagini și de culoare care se armonizează în pitorescul priveliștilor din natură.

Mozaic sentimental, poezii de Fulger Dan. Un bogat volum de *versuri*, cum atât de modest adaugă autorul. Folosind un ales vocabular modernist, autorul așterne vâlul de poezie peste forme, lucruri, vieată și întâmplări cu o neîntrecută eleganță de expresie, în care se împletesc armonios culoarea și sonoritatea, reușind să dea vieată și amploare lucrurilor neînsemnate și formelor reci. Așa ne explicăm și titlul sugestiv al volumului, din care am redat în revistă poezia. *Apus paleontologic* (Rapsodii crepusculare).

Sbor peste ape, de Ion Moldoveanu. Un suflet discret și prin aceasta nedefinit se desprinde din toate poeziile. Un suflet care a purtat nostalgia locurilor copilăriei și mirajul cântecului pur (*In mers*). Reținem: *Scrisoare, Pământeană trecere, Ultimă dăruire*, toate stăpânite de presentimentul morții.

Din lumea cugetării, de Th. I. Țucanovici, Satu Mare. După cum ne spune și titlu, volumul cuprinde frânturi smulse din cugetări zilnice, ori din suspine trecătoare, redată pe struna lui Alecsandri, Eminescu și Coșbuc. „Dacii“ este reflexul credincios din Nunta Zamfirii și „Moartea lui Fulger“. Versurile sunt recomandabile pentru recitat la serbări ocazionale.

Proza

Proza artistică este, azi, într-adevăr o raritate. Abundă biografiile romanțate, ori tratate de *sociologie literară*, care se numesc romane. Ionel Teodoreanu a rămas la primul volum din *La Medeleni*, Cezar Petrescu la

Intunecare; M. Sadoveanu, cu nesfârșitele ospețe copioase ale strămoșilor, s'a risipit în timpul din urmă prin scrieri banale. Rebreanu, singurul care putea să creeze epopeea țărânimii românești după *Ion* și *Răscoala*, a pornit în cercetarea temelor metafizice și psihiatrice. Putem vorbi de o proză literară dar nu artistică. De aceea, poate se impune să mai recitim pe scriitorii neconsacrați încă: Gib. Mihăescu, G. Vlădescu ș. a. E surprinzător că în „epoca romanului românesc“ D-l Brătescu-Voinești a rămas la nuvelă. În această atitudine a d-sale descoperim un simț critic, care trebuie să ducă la o totală selecționare a epicei noastre pierdute în volbura fenomenelor sociale.

Reviste

Convorbiri Literare. O revistă impunătoare prin cuprins și tehnică. O adevărată renaștere plină de mândrie pentru un trecut bogat în manifestări artistice. D-l I. E. Torouțiu, directorul revistei, a știut să-i dea toată strălucirea și ținuta academică unică la noi.

Gândirea. Revistă care și-a impus doctrina și a determinat un curent literar: *Gândirismul*. Colaboratorii revistei sunt azi recunoscute talente și consacrate valori literare: Numărul pe Aprilie 1940 este închinat D-lui Nichifor Crainic, teoretician și artist al doctrinei acestei reviste.

Revista Fundațiilor Regale. Revistă ermetică cu o specifică receptivitate pentru producțiunile artistice, cu studii serioase dar fără căldură, după cum și compunerile în proză sau în ver-

suri sunt schelete fără poezie. Interesante sunt contribuțiile istorice-literare sau critice (Centenarul lui T. Maiorescu—Martie) ori „Contribuțiuni la precizarea noțiunii de „sat“ și „oraș“, de d. M. Simionescu—Râmniceanu în numărul pe Aprilie, 1940.

Insemnări ieșene. Un dublet al revistei „Viața Românească“, cu duh moldovenesc dar și cu săgeți tăioase. Familiară prin schițele d-lui Sandu Teleajen și poeziile d-lui Gr. Bârgăuanu; caustică dar de o sănătoasă intervenție în diversele aspecte ale fenomenelor sociale prin pana d-lui Gr. T. Popa, care a imprimat mai adânc o anumită ideologie acestei reviste. Schița *Boboloc*, din ultimul număr pe Aprilie, semnată de Paul Gore (un pseudonim, desigur) este o amară demascare a insului incoherent și megaloman, inconsecvent și ridicol, fie că-l surprindem în artă sau știință, fie în dolitică (*bobolocismul*).

Revista Generală a Invățământului. Păstrează aceeași atitudine sobră cu folositoare articole, constatări și îndrumări pedagogice. Remarcăm studiul d-lui P. Georgian „Contribuție la istoria școlii românești“,—din numărul 1-2/1940.

Preocupări Literare. Revistă în care abundă subiectele de compoziție literară, folositoare mai ales pentru elevi. Se remarcă și contribuțiile istorice literare, ori studii folklorice cărora li se dă o justă interpretare, cum sunt acelea semnate de d-nii Gh. I. Neagu și Al. Epure, în numărul pe Aprilie, 1940.

Vieța Basarabiei. Revistă regională și, prin aceasta, cu atât

mai importantă, mai ales că revista aceasta este astăzi și organ al Societății scriitorilor din Basarabia.

Flori de munte. Revista școlii normale de fete din Piatra-Neamț. Minunată ca aspect și tehnică. Bogată în folklor. Atrăgătoare prin scrisul stilat, poetic și sugestiv al d-rei Dumitrescu, conducătoarea spirituală a revistei. Numărul pe Martie cuprinde un bogat material și cu rezerva unor termeni improprii ca : *chestiuni transcendente* (!)... revista se înșirue printre cele mai bune publicații regionale de acest fel.

Curentul Magazin. „*In necunoștință de cauză*“, numărul din 6 August, 1939, ilustrează articolul d-lui Pamfil Georgian cu clișee ce reproduc vase preistorice aflate în săpăturile dela Neamț ca fiind găsite în Attica și la Micene ??

Calendarul ostașului pe 1940. Editat de Regimentul 15 Dorobanți, sub îngrijirea d-lui Lt. N. Nohai, are un bogat cuprins semnat de intelectualii orașului Piatra Neamț.

Alte reviste consultate :

Poporul Românesc, Gara Chitila Ilfov ; *Satul*, revistă de cultură pentru popor, București, Calea Floreasca, 13. *Tinerimea Română*, București, Schitul Măgureanu, 4. *Afirmarea*, Satul-Mare str. Moldova, 53. *Invățătorul Bănățean*, organ al Asociației Invățătorilor din jud. Severin, Lugoj. *Economia Națională*, revistă economică, statistică și financiară, București, str. Maria Rosetti 33. *Buletinul Grafic*, revistă de cultură profesională. Buc. str. Anastasie Panu, 41. *Școala Țăranului*, revista pentru cursuri și

școli superioare țărănești, Buc. str. Latină, 8.

Apostolul, revistă literară, științifică și educativă. Apare sub auspiciile Asociației învățătorilor din Neamț. Revistă regională cu recenzii favorabile în „Convorbiri Literare“, An. XXIII, Nr. 1-2; „România Literară“ Nr. 51 din 31 Martie, 1940. „Insemnări Ieșene“, an. IV, Nr. 4 din Aprilie 1940, evidențiază, cu bună dreptate, și scăderile revistei, de care nu se poate să nu ținem seama. Alte reviste și ziare ne semnalează numai.

* * *

Trei maestri: *N. Tonitza, Nona Ottescu, Nae Ionescu*. Pictura, armonia muzicală și cugetarea logică au fost văduvite de cei mai iluștri maestri ai lor.

Trei dascăli. La Neamț s'au stins din viață, unul după altul, învățătorul *Gheorghe Dorofte* din Hârțești-Mărgineni; învățătoarea *Felicia Popovici* din Piatra Neamț și învățătoarea *Natalia Condurachi* din Podoleni.

Alți doi dascăli. În zilele din urmă, alți doi dascăli nemțeni, din cei mai tineri au luat drumul veșniciei: învățătorul *Gheorghe Gheorghiu*, din com. Hangu și învățătoarea *Profira-Lucreția Neamțu Dorneanu* din Tg. Neamț. Uitarea se așterne grea și repede peste numele dascălilor. Cine vorbește despre ei? Cine trimite măcar câteva date biografice? Rămâne în urmă însă rodul muncii lor duse în tăcere, zi cu zi.

Despre Gheorghe Gheorghiu aflăm dintr'o notă a d-lui institutor Gr. Vlad, următoarele:

În ziua de 10 Martie, 1940,

iarăși durerea a copleșit sufletele noastre, căci a fost dus la locul de veșnică odihnă Gheorghe Gheorghiu, învățător din Com. Hangu.

Absolvent al Școalei Normale „Gheorghe Asachi“ din Piatra-N., fiul Preotului Constantin Gheorghiu din Hangu, după ce a profesat la școala din Văratec, acest județ, timp de 17 ani, a avut dorința de a veni în comuna sa natală, pentru a-și desfășura încă activitatea sa de învățător, până și-a dat obștescul sfârșit, fiind mulțumit că a putut și el ca și tatăl său, să lumineze prin cunoștințele sale, multe generații de copii și săteni.

A lăsat prea îndurerăți pe frații și surorile sale, dintre care unii ocupă demnități destul de înalte în societate; dar a lăsat încă un mare gol, care nu se poate complecta, atât în inima colegilor, cât și a școlarilor, care l-au iubit și prețuit, pentru bunătatea sufletului său.

Ostaș devotat, plecat pentru apărarea țării, a contractat o răceală, în această iarnă, care l-a imobilizat multă vreme la pat, fără a se mai putea reface.

Revista „Apostolul“ cu durere înscrie în paginile ei și această pierdere.

Cronici locale

Străjerești. Duminică, 17 Martie, 1940, s'a ridicat Pavilionul Național al stolului de străjeri dela liceul comercial de băieți în prezența oficialităților militare și civile și cu participarea delegațiilor dela stolurile străjerești locale, în frunte cu un mare număr de membri ai corpului didactic. După serviciul divin, s'a făcut investirea centurilor

de d-l prof. L. Roic, comand. străjer, iar d-l prof. Ștefan Viță, directorul liceului comercial, a rostit o impresionantă cuvântare ocazională, după care s'a desfășurat defilarea centuriilor străjerești.

§ La Școala normală de băieți, în cadrul stolului străjeresc s'au ținut în cursul lunilor Martie și Aprilie o serie de șezători săptămânale cu teme literare și istorice, comunitățile de muncă și exercițiile de apărare pasivă :

2. III. 1940 : Ceremonial străjeresc ; șezătoare dată de centuria. VI cu programul :

a) Raportul, b) Deviza și Crezul c) Imnul nostru. 2) *Program artistic*, a) Starea socială a Românilor până la șc. latinistă — Chirilă Valeriu ; b) La noi, solo voce Olteanu Dumitru; c) Corifeii șc. latiniste — Belâi Nechita ; d) Marșul lui Iancu — cor ; e) Urmăriile șc. latiniste — Pascaru Haralambie ; f. (Răsunetul — cor și orchestră ; g) Deșteptarea României rec. — Mareș Dumitru. h) Hora Daciei — orchestră ; i) Lectură din discursul lui Bărnăuțiu — Șova C. ; j) Marșul „F. R. N.” cor și orchestră ; k) Imnul Regal ; l) Cu noi este Dumnezeu ; m) Stingerea.

9. III. 1940 : Ceremonial. Lucrări la A. P.

23. III. 1940 : Ceremonial. Centuriile IV și V au organizat o șezătoare cu programul : 1) Deviza și Crezul, Imnul Nostru, 2) *Program artistic*, a) Cuvânt — D-l prof. V. Popescu; b) Înaltă, Doamne, Lumea Ta — rec. — Popa Victor ; c) Marșul Gimnasticilor — cor — cls. V-a ; d) Arii naționale — solo violină — Taban IV-a ; e) O scrisoare dela Muse-

lim — Sello — rec — Stamate III-a; f) Ne'ndeamă trecutul—rec. Gospodarul V.; g) Orfanul—solo —Stamate II(; h) Pe câmpiile Galiției — rec. — Balaban III ; i) Arii naționale — Țaranu și Neștian V ; j) Cavalul — solo — Humă Mihai V ; l) Imnul Regal — cor cent. V, III.; m) Stingerea — cor — cent. V, III.

30. III. 1940 : Ceremonial străjeresc. Activitate străjerească.

6. IV. 1940 : Ceremonial străjeresc. Activitatea străjerească.

13. IV. 1940 : Ceremonial și sădirea pomilor.

§ *Centuria V-a* a școlii normale de fete a organizat, sub conducerea d-nei prof. Z. Tomulescu și d-rei prof. M. Dumitrescu, o aleasă serbare care a avut loc la 31 Martie a. c., în sala de festivități a liceului de băieți, cu un bogat program artistic (coruri, recitări, jocuri naționale). S'a reprezentat piesa *Striana* de Alfred Moșoiu. Venitul a fost destinat cantinei Căminului cultural „Gh. Asachi”. Serbarea a fost precedată de cuvântul ocazional al d-rei prof. M. Dumitrescu.

§. *Centuria VIII-a* a liceului comercial a organizat, la fel, o serbare străjerească cu un bogat program artistic : coruri, recitări și piesa „*Sfârșitul Pământului*”, de V. Eftimiu, care s'a desfășurat în zilele de 6 și 7 Aprilie a. c. tot în sala de festivități a liceului de băieți. Cuvântul introductiv a fost ținut de D-l prof. St. Viță, comand. stolului și directorul liceului comercial. — Venitul a fost destinat pentru înzestrarea oștirii și pentru fondul stolului străjeresc.

Cămine culturale. § În cursul lunilor Martie și Aprilie, căminele culturale din oraș și-au ținut adunările generale pentru votarea bugetelor și fixarea programelor de viitor. Domnul Alexandru Gheorghiu, președintele Căminului cultural central „V. Conta“, demisionând din această calitate, în locul d-sale a fost ales președinte d-l prof. A. A. Rotundu, directorul liceului de băieți. *Cu acest prilej a fost remarcată stăruițoarea și bogata activitate desfășurată de d-l Al. Gheorghiu, pentru buna reputație a Căminului central și pentru buna funcționare a Căminelor afiliate, organizate de d-sa.*

§ **Festivalul Eminescu.** Sub auspiciile Căminului central „V. Conta“ s'a organizat un festival pentru comemorarea marelui poet. Corul Căminului, sub conducerea d-lui prof. A. Cirillo, strălucita conferință a d-lui prof. Victor Savin și recităriile ocazionale au încununat de succes eforturile acestui Cămin.

§ **Biblioteca „V. Conta“** a Căminului central s'a deschis în localul școlii primare de băieți nr. 1, și se află sub conducerea d-lui prof. Victor Țăranu.

§ **Căminul cultural „Gh. Asachi“**, din anexa Dărmănești, a organizat o serbare culturală-artistică în ziua de 25 Martie a. c., care a avut loc în localul Căminului, cu un program variat de coruri, recitări și orchestră, în prezența membrilor corpului didactic dela școlile normale. Serbarea a fost precedată de conferința d-lui prof. Virgil Dobrescu: *Solidaritatea națională.*

În aceeași zi a fost și prăznuirea hramului anual și a ctitorilor bisericii, în amintirea cărora familia Henry Juvara a oferit masa pentru participanți.

§ **Căminul cultural „Sf. Nicolai“** a organizat o serbare creștinească, duminică 14 Aprilie a. c. la care a conferențiat cunoscutul profesor universitar, d-l Șt. Berechet, despre „*Strămoșii și posturile*“. Corurile școlare au fost conduse de d-na prof. Popovici.

Asociația profesorilor secundari din Piatra-Neamț înscrie în cronică acestui an și ea o manifestare culturală, datorită d-rei prof. Maria Dumitrescu care, în seara de 30 Martie a.c., a conferențiat despre „*Inceputurile poeziei moderniste în lirica românească*“. Conferința, viu aplaudată, a fost urmată și de exemplificări artistice.

Apărarea pasivă. Cu începere dela 7 Aprilie a. c. se țin în fiecare duminică ședințele practice de apărare pasivă, la care sunt obligați să participe toți cetățenii.

Pentru membrii corpului didactic, cursurile vor începe la 2 Mai, a. c. în sala de festivități a liceului „Petru Rareș“ și vor dura până la 5 Mai a. c. în vederea eliberării brevetelor A.P.

V. Ț.

Gruparea învățătorilor scriitori. D-l Mircea Ispir, secretarul Asociației Generale a Învățătorilor, un vrednic fiu al județului nostru, a luat inițiativa laudabilă de a grupa într'un mănunchiu pe toți învățătorii cărora Dumnezeu le-a hărăzit și nobilul nărav al scrisului.

Multora li se va părea poate

Cam hazardată această inițiativă și vor zâmbi ironic: „Învățătorii scriitori“?! Ei da, uite că sunt! Pentru cei sceptici și gata oricând de zeflema și ironii ieftine, ținem să amintim că multe din condeiele fruntașe ale grupării „Simposion dela Cluj, „Iconar“, dela Cernăuți, precum și ale altor cenacluri, sunt ale unor învățători. Și multe din ele și-au câștigat definitiv un loc în literatură: B. Iordan, V. Copilucheatră, George Drumur, Octav Sargețiu etc. Cine poate însă ști dacă în văgăunile munților în locuri uitate și de Dumnezeu și de lume, nu vor fi alții și mai talentați poate, dar pe care depărtarea de centrele culturale și lipsa de relații îi împiedică de a se afirma?

Tocmai aici își află „Gruparea învățătorilor scriitori“ marele ei rol: Să descopere pe toți cei aleși de Dumnezeu și să le înlesnească afirmarea. Aceasta va fi posibil prin editura, „Biblioteca învățătorilor“, o altă creație a d-lui Mircea Ispir, care va avea de scop editarea operelor meritoase ale învățătorilor.

Prin aceasta „Gruparea învățătorilor scriitori“ va îndeplini o [reală și frumoasă funcțiune culturală și va însemna cea mai înaltă treaptă pe scara realizărilor învățătoarești.

— Bine, bine — vor zice unii — dar nu există o „Societate a scriitorilor români“ care primește pe oricine se afirmă pe ogorul literaturii, fără a ține seama de profesiunea căreia îi aparține?

— Așa e, nici vorbă: Dar pentru a fi primit în „Societatea scriitorilor“, trebuie să te fi afirmat mai întâi ca atare. Ce posibilități de afirmare are însă

un biet învățător pierdut în cine știe ce văgăună? Care-i editura, care-i revista care să-i publice creațiile lui, când știut este că pentru a fi posibil așa ceva, e nevoie mai ales de relații decât de talent.

Prin urmare, în concepția inițiatorilor ei, „Gruparea învățătorilor scriitori“ nu apare ca o concurență a „Societății scriitorilor“, ci ca o pepinieră care va căuta să creeze condițiile prielnice dezvoltării talentelor din tagma învățătoarească. Când aceste talente vor fi ajuns la maturitate „Societatea scriitorilor“ va putea să le primească în grădina ei.

Învățătorimea a dat literaturii românești un pisc: pelon Creangă. Dacă n'ar fi fost un Eminescu care să-l ducă pe sus la „Junimea“, acest pisc al literaturii românești n'ar fi existat astăzi.

Dorim ca „Gruparea scriitorilor învățători“ să aibă același noroc și să descopere în rându-rile învățătorilor măcar un talent la înălțimea nemuritorului povestitor dela Humulești.

Pentru a-și putea împlini această frumoasă misiune, inițiativa d-lui Ispir trebuie să se bucure de sprijinul tuturor colegilor învățători.

M. David-Ghindăoani

Învățătorii la datorie. Vremurile de astăzi impun întregii suflări românești, deci și „Învățătorilor Neamului“, sacrificii cât mai mari, în scopul apărării Patriei și a tuturor străduințelor de mai înainte.

Școala națională își urmează cu perseverență drumul ei legal, deși o bună parte din învățători stau de veghe la hotare, conducând cu sufletul cald și

înțelegător pe camarazii lor ostași, care s'au alimentat sufletește din caldele lor îndrumări, cetățeni liberi, ieri, și ostași, astăzi.

La îndeplinirea rolului școlii, în lipsa de la catedre a colegilor noștri, astăzi sub arme, s'au asociat membrii aleși ai păturii intelectuale, ca : preoți, pensionari etc. care însuflețiți de același dor de bine, pun osteneala lor, mai mult ca oricând, în serviciul școlii noastre.

Noi nu putem decât să le păstrăm o adevărată recunoștință.

Conducători în spiritul nou al vremii, în „Straja Țării“, în „Căminele Culturale“ și în toate instituțiile, care au la bază un ideal sfânt, ei luptă eroic pentru binele Patriei.

Ne mândrim că astăzi, în vremuri de nebănuită scumpire a traiului, învățătorii au dat dovadă de un spirit de solidaritate,

prin cotribuția eroică la cumpărarea și renovarea „Casei Învățătorilor“, clădire de o mare valoare, pe care rămâne imprimat pe veci cuvântul : „Solidaritate“.

Banca Învățătorilor nu este altceva, decât aplicarea practică a maximei : „Prin noi înșine“ !

Prin stăruința colegilor noștri, opera de ajutorare a familiilor concentraților, din toate unghiurile țării, își ajunge frumosul scop.

Toți uniți sub steagul „Asociației“ și strânși în jurul revistei „Apostolul“, revista asociației noastre, învățătorii vor și să fie un corp de elită.

Ne facem cea mai plăcută datorie de a trimite tuturor colegilor învățători, aflați în orice parte a țării, salutul nostru frățesc de „Sănătate“, iar cu ocazia Sfințelor Paști, creștinescul salut de : „Hristos a Inviat“ !

Grig. Vlad

Din toată lumea.

1. *In India se află 40 milioane paria, oameni care nu-s primiți în nicio clasă socială.*

2. *Broasca țestoasă trăiește somnoroasă și plictisită 300 ani, iar unele insecte mor fericite după 24 ore.*

3. *Primul balon cu pasageri a decolat în 1783, la Paris.*

4. *Praful de pușcă a fost inventat de Chinezi în sec. I î. H. și a fost întrebuințat întâi de Englezi în lupta de la Grécy (1346).*

5. *Un vierme de mătase deapănă într'o gogoasă un fir de 800 m. lungime.*

6. *Un muritor nu poate vedea decât cca. 2500 stele.*

7. *Intr'o mină din Anglia funcționează și astăzi o mașină cu aburi construită de James Watt acum 123 ani.*

8. *In America se întrebuințează la construirea caselor cărămidă de sticlă.*

9. *Moscova are 9 gări, cu 95 trenuri și 40.000 călători pe zi.*

10. *In Sahara trăiesc totuși o jumătate milion de oameni.*

11. *Cu acul de safir se pot cânta 2000 plăci de patefon.*

12. *Saint-Verain din Alpi este comuna situată la cea mai mai mare înălțime, având o altitudine de 2040 m.*

Surpriză

Vreți să faceți pe musafirii dumnevoastră să se uimească? Faceți așa: luați niște piatră acră, o fărâmițați și o puneți cu oțet ca să se topească (dissolve). După ce s'a topit bine, scrieți pe coaja unui ou oricé doriți. Puneți oul în apă și îl fierbeți vreme de aproape 15 minute. Scoateți-l și-l dați persoanei pentru care ați scris. Când va desface coaja oului, va vedea scris pe albușul oului întărit și va citi ceea ce ați scris pe coajă.

Puteți scrie glume, dorințe și chiar profeții.

Lehănceanu Ioan, VIII n.

Teoremă: (eroare) Să se demonstreze că lungimea unui cerc este egală cu diametrul său.

Trofin Alexandru, cl. VI n.

ARITMOGRIF.

A										Din armata noastră:
15	11	5	8	9	6	9				Unitate militară
		1	5	14	5	10	5	4	2 5	... Sunt oamenii dela 41 la 50 ani
			11	4	13	4	11	18	9	Colonelul a găsit ... de-a înlocuit rănii
			18	9	19					Crema soldaților
1	5	10	11	9	14	5	4	11	9	... face prăpăd
		10	17	2	9	11				Il găsiți la tun
20	9	2	6	9	11	1	5			Fac ordine în țară
		7	11	4	13	9	2			Om celebru
		11	4	8	9	14	9			Armata a făcut manevră ...
		7	17	12	3	9				Este întrebuințată de armate
		9	3	10	5	18	5			Ce sunt în armată oamenii până la 26 ani
		10	17	2	17	14				... protejează infanteria pentru a înainta

B

Căutând explicarea cuvintelor și citind dela A la B, veți găsi numele unui mare fabulist român.

Ghiurea Gh.

Cl. IV n.

PROVERB ASCUNS

C	A	E	A	A	R	E
E	C	I	N	E	Î	N
C	U	R	C	E	D	Ă
E	C	U	S	U	E	S

Citind aceste litere într-o ordine, veți găsi un proverb, știind că pătratele înnegrite despart două cuvinte.

Ghiurea Gh.

Cl. IV n.